

LIETUVOS KARIUOMENĖS KARININKŲ RENGIMAS (1990–2020 M.)

Doc. dr. Feliksas Žigaras

***Anotacija.** Straipsnyje tiriama Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo sistema atkūrus šalies nepriklausomybę: apžvelgiama Lietuvos karininkų rengimo (karininkų kursų 1990–1993 m.), Krašto apsaugos mokyklos, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos veikla, atsargos karininkų rengimas, aptariami kiti karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo būdai (pvz., Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centre, Dr. Jono Basanavičius karo medicinos tarnybos mokymo centre) ir užsienyje.*

***Reikšminiai žodžiai:** Karininkų kursai 1990–1993 m., Krašto apsaugos mokykla, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras, Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba, karininkų rengimas ir jų kvalifikacijos kėlimas užsienyje.*

Įvadas

1990 m. kovo 11 d., po daugiau kaip 50 metų sovietinės okupacijos, Lietuva atgavo nepriklausomybę. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, iš karto iškilo jos išsaugojimo, nacionalinio saugumo ir jo užtikrinimo problemų.

Kad ir kaip buvo sunku, Lietuvos valstybė gyvavo, tvirtėjo, kūrėsi nacionalinio saugumo ir krašto apsaugos institucijos. Lietuvoje, kaip ir kitose nepriklausomybę atkūrusiose Baltijos valstybėse, nacionalinio saugumo sistema buvo plėtojama kaip Europos bendro saugumo ir transatlantinės gynybos sistemų dalis.

Baltijos šalių saugumo darbotvarkę lėmė dabartinei saugumo aplinkai būdingi veiksniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos narystė NATO ir Europos Sąjungoje ir procesai, vykstantys šiose tarptautinėse organizacijose; procesai, vykstantys Europos Sąjungos ir NATO rytinėje kaimynystėje, ypač tiesiogiai su Baltijos šalimis besiribojančiose Nepriklausomų valstybių sandraugos valstybėse; atsakas į tarptautinio terorizmo iššūkį ir didėjanti masinio naikinimo ginklų platinimo grėsmė.

Lietuvos nacionalinio saugumo koncepcijos parengimo, svarstymo ir priėmimo procesas užtruko daugiau nei penkerius metus. Pagaliau 1996 m. gruodžio 19 d. Seimas priėmė *Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą*, kuris nu-

statė Lietuvos nacionalinio saugumo užtikrinimo priemonės ir būdus. Keičiantis Lietuvos vidaus ir geostrateginei aplinkai nuo 1998 iki 2020 m. lapkričio 10 d. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas ir jo priedėlis net trisdešimt penkis kartus buvo keičiamas ir papildomas.

2002 m. gegužės 28 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė *Nacionalinio saugumo strategiją*, kuri sudarė sąlygas užtikrinti valstybės suverenitetą, teritorinį vientisumą, demokratiją, žmogaus teises ir laisves, privatumą, saugią aplinką kilus pavojui, gausėjant rizikos veiksnių, grėsmių, krizinių situacijų ir karinių konfliktų. Tuo metu Lietuva dar nebuvo tapusi NATO ir ES nare, todėl daugelis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategijos nuostatų turėjo padėti siekti narystės šiose tarptautinėse organizacijose ir jai pasirengti. Lietuvai tapus NATO ir ES nare, buvo nuspręsta Nacionalinio saugumo strategiją patobulinti (patobulinta 2005 m. sausio 20 d.), kad ji atitiktų dabartinę situaciją ir numatytų tolesnes Lietuvos nacionalinio saugumo užtikrinimo gaires. Lietuvos Respublikos Seimas 2012 m. birželio 26 d. priėmė *Nacionalinio saugumo strategijos* redakciją, kuri įtvirtino naują Lietuvos vidaus ir geostrateginę padėtį, pritarė sėkmingai Lietuvos integracijai į ES, NATO ir kitas tarptautines struktūras. Reaguodamas į pasikeitusią Lietuvos ir kaimyninio regiono saugumo situaciją ir dėl to išaugusį piliečių švietimo nacionalinio saugumo klausimais ir jų rengimo valstybės gynybai poreikį, Lietuvos Respublikos Seimas 2017 m. sausio 17 d. priėmė naują *Nacionalinio saugumo strategijos* redakciją.

Lietuvos karinėje strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2016 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. V-252, pabrėžiama:

„Lietuvos saugumą užtikrina narystė NATO ir Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) karinis buvimas Europoje ir regione, o narystė ES suteikia papildomų saugumo garantijų. Tiek Pietų, tiek Rytų kaimynystėje NATO ir ES susiduria su ilgalaikiais iššūkiais, kurie tiesiogiai ir netiesiogiai daro įtaką Lietuvos saugumui. Rusijos veiksmai, griauinantys taisyklėmis pagrįstą saugumo architektūrą Europoje, yra svarbiausias Lietuvos saugumą mažinantis veiksnys. Lietuvos saugumo aplinka pablogėjo, o jos tolesnė raida ilgalaikėje perspektyvoje tapo sunkiau prognozuojama.

NATO reagoja į tarptautinės saugumo aplinkos pokyčius ir stiprina pasirengimą greitai atsakyti į grėsmes Aljanso narių saugumui. Stiprėjanti kolektyvinės gynybos dimensija ir tvirtas transatlantinis ryšys užtikrina Aljanso veiksmingumą kintančioje saugumo aplinkoje. Atvirų durų politika, bendradarbiavimo su kitomis tarptautinėmis organizacijomis ir šalimis partnerėmis plėtra, euroatlantinio ir tarptautinio saugumo stiprinimas vykdant įvairaus pobūdžio tarptautines operacijas tebėra svarbios Aljanso veiklos kryptys.

Glaudus dvišalis ir daugiašalis bendradarbiavimas gynybos srityje su JAV, Baltijos ir Šiaurės šalimis, Lenkija ir kitais sąjungininkais tiesiogiai stiprina Lietuvos saugumą, prisideda prie kolektyvinės gynybos pajėgumų plėtojimo, JAV ir kitų NATO sąjungininkų karinio buvimo ir matomumo regione, didina karinių pajėgumų sąveiką ir pasirengimą reaguoti krizės atveju. JAV įsipareigojimai užtikrinti regiono saugumą ir konkrečios priemonės įgyvendinant šiuos įsipareigojimus yra

kertinis Lietuvos saugumo veiksnys.

Lietuva aktyviai prisideda prie tarptautinės bendruomenės pastangų stiprinti Ukrainos saugumo ir gynybos sektoriaus pajėgumus, remti vykdomas reformas ir taikiai išspręsti konfliktą. Bendradarbiaujant saugumo srityje su Rytų Europos, Pietų Kaukazo ir Centrinės Azijos valstybėmis plečiama saugumo erdvė, prisidedama prie demokratinių vertybių sklaidos, skatinamas regioninis bendradarbiavimas.

Dalyvaudama Jungtinių Tautų Organizacijos (toliau – JTO), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (toliau – ESBO) ir kitų tarptautinių organizacijų veikloje, Lietuva prisideda prie pasaulinio bei regioninio saugumo stiprinimo ir kartu prie palankios savo saugumo aplinkos kūrimo.“

Tapusi NATO nare, Lietuva transformuoja savo karines pajėgas kurdama modernius karinius pajėgumus, siekdama tapti patikima nauja sąjungininke naujame Aljanse, pasiruošusi priimti rytojaus saugumo iššūkius. NATO narių tikslas – turėti gerai parengtas ir aprūpintas, greitai perdislokuojamas mobilias pajėgas, kurios būtų pasirengusios veikti kartu su tarptautinėmis Aljanso pajėgomis. Lietuva yra sukaupusi nemažą regioninio karinio bendradarbiavimo patirtį. Bendri projektai padeda taupyti lėšas, didina tarpusavio supratimą, santykių skaidrumą.

Tyrimo problema – vieno ar kito laikotarpio kariuomenės, jos turėtos technikos ir ginkluotės, kariuomenės, kaip valdovų ir politikų planų vykdytojos, kaip vienos iš valstybės iškilimo ir nuosmukio svarbiausiųjų priežasčių (bent iki dabartinių laikų), raidos pažinimas, kuris gali padėti geriau suvokti ir tautos bei valstybės istoriją, įvertinti jos kultūros, mokslo ir technikos, gamybos lygį, nes karo technika ir ginkluotė yra geriausias krašto ekonomikos atspindys, kariuomenės reikšmę dabartinei nepriklausomai Lietuvai ir pasirengti galimiems ateities netikėtumams.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-849 buvo patvirtinta *Lietuvos Respublikos piliečių rengimo valstybės gynybai strategija*, kurioje teigiama, kad strategijos paskirtis – „numatyti būdus užtikrinti veiksmingą Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos piliečių teisės priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į šalies nepriklausomybę, jos teritorinį vientisumą ir konstitucinę santvarką, jų teisės ir pareigos ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo įgyvendinimą“. Todėl egzistuoja problema – kaip efektyviai paruošti veiksmingą Lietuvos karininkų rengimo sistemą.

Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo raida (1990–2020 m.).

Tyrimo tikslas – iširti ir įvertinti Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo raidą atkūrus šalies nepriklausomybę (1990–2020 m.).

Tyrimo uždaviniai:

1. Apžvelgti Lietuvos karininkų rengimo pradžia.
2. Aptarti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos veiklą rengiant karininkus.

3. Aptarti Lietuvos kariuomenės karininkų galimybes kelti kvalifikaciją Lietuvoje ir užsienyje.

Tyrimo metodai – Remiantis Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės, krašto apsaugos sistemos dokumentų, archyvinių šaltinių, mokslinės literatūros, internete publikuotos medžiagos ir periodinės spaudos analize, taikant istorinį ir chronologinį tyrimo metodus, darbe analizuojama Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo raida nepriklausomybės metais.

Karininkų kursai

1990 m. kovo 11 d. paskelbus nepriklausomybę, reikėjo ne tik organizuoti krašto apsaugą, bet ir atgavinti sovietinės okupacijos metais sužlugdytą Lietuvos karininkų rengimą.

Balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo įkurtas Krašto apsaugos departamentas. Šio departamento funkcijos buvo saugoti ypač svarbius Lietuvos Respublikos objektus ir vykdyti jos sienų kontrolę. Gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Krašto apsaugos departamento įsteigtuose *Karininkų kursuose* Kaune buvo perkvalifikuojami praporščikai, jaunesnieji atsargos ir kiti buvę sovietinės kariuomenės karininkai.

Nuo 1993 m. kovo 19 d. Karininkų kursai krašto apsaugos ministro įsakymu buvo reorganizuoti į *Krašto apsaugos puskarininkių mokyklą*. 1993 m. pradžioje Karininkų kursai išleido paskutinę – VI – karininkų laidą ir prasidėjo puskarininkių tarnybos ir mokymo sistemos kūrimo darbas. Per visą savo gyvavimo laikotarpį Karininkų kursai parengė 470 karininkų.

Tačiau tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos tobulinimui šių kursų nepakako – trūko išsilavinusių, gerai parengtų karininkų, tad reikėjo nuolat veikiančios karininkų rengimo institucijos. Imta galvoti apie Karo mokyklos atkūrimą.

Krašto apsaugos mokyklos įsteigimas

Vadovaujantis krašto apsaugos ministro 1992 m. vasario 25 d. įsakymu „*Dėl Lietuvos aukštosios karo mokyklos įkūrimo*“ nuspręsta įsteigti aukštąją karo mokyklą. Laikinais vadovauti naujai karinei mokymo įstaigai Krašto apsaugos ministerijos 1992 m. vasario 21 d. įsakymu buvo paskirtas pulkininkas Algimantas Vaitkaitis.

Nuo 1992 m. kovo mėn. pradėti komplektuoti mokyklos etatai, patvirtinama mokyklos struktūra. Pradiniu mokyklos kūrimosi laikotarpiu jos administracija dirbo Profsąjungų tarybos rūmuose, Gynėjų g. 7, Vilniuje.

Tačiau praėjus keturiems mėnesiams iš dalies buvo pakeistas aukštosios mokyklos statusas. Kadangi aukštųjų mokyklų steigimo teisę turėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė pritarti Krašto apsaugos ministerijos siūlymui įsteigti Krašto apsaugos akademiją ir pateikti šį klausimą svarstyti Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai. Tačiau tuo metu

per tokį trumpą laiką (iki rugsėjo 1 d.) buvo neįmanoma surinkti Vyriausybės nustatyto atitinkamo mokslininkų kontingento ir įvykdyti kitų aukštajai mokyklai keliamų reikalavimų, todėl Krašto apsaugos ministerijai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. birželio 16 d. nutarimu „*Dėl Krašto apsaugos akademijos steigimo*“ buvo pavesta įsteigti Krašto apsaugos mokyklą, kuri vėliau būtų reorganizuota į karo akademiją. 1992 m. birželio 16-oji ir laikoma oficialia Lietuvos karo akademijos įkūrimo diena.

Iš pradžių Karo mokyklą ketinta steigti Kaune, buvusiuose tarpukario Lietuvos karo mokyklos rūmuose, tačiau šie pastatai dar tebebuvo užimti sovietinės kariuomenės. Perimti Rusijos Vilniaus aukštosios priešlėktuvinės gynybos vadų radioelektronikos mokyklos (Sapiegos g. 3) turtą ir visą jos mokomąją bazę, Vismaliukų poligoną pavyko iki 1992 m. liepos 8 d. Tą dieną buvo pasirašytas perdavimo–priėmimo aktas, Rusijos karo mokyklos vadovybė rikiuotės aikštėje nuleido Sovietų Sąjungos vėliavą ir vietoj jos suplevėsavo Lietuvos trispalvė. Krašto apsaugos mokyklai ir buvo nuspręsta suteikti šias patalpas. Iš išorės – vaizdas neblogas, o viduje – baisiau nei uraganui praūžus: ką tik galėjo, sovietiniai kariškiai išsivežė, ko negalėjo išvežti – sudaužė, sulaužė, suniokojo.

Krašto apsaugos ministro 1992 m. liepos 13 d. įsakymu „*Dėl Krašto apsaugos mokyklos įsteigimo*“ buvo įsteigta Krašto apsaugos mokykla. Būtent ši data yra laikoma sisteminio karininkų rengimo pradžia, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę.

Pagal 1992 m. liepos 15 d. ministro patvirtintus *Krašto apsaugos mokyklos laikinuosius nuostatus* mokykla tapo krašto apsaugos struktūriniu vienetu, pavaldžiu Krašto apsaugos ministerijai. Jai buvo iškeltas uždavinys rengti specialistus krašto apsaugos sistemai, kelti jų kvalifikaciją.

Kuriant Krašto apsaugos mokyklą buvo galvojama, kad ateityje ji būtinai taps aukštąja karo mokykla. Todėl formuojant mokyklos struktūrą buvo laikomasi aukštosios mokyklos principų: steigiamos katedros, leidžiamos mokslinės knygos, vadovėliai.

1992 m. birželio mėn. paskelbtos priėmimo į Krašto apsaugos mokyklą sąlygos sulaukė didelio jaunimo dėmesio ir nemažai norinčiųjų joje mokytis. Norinčiųjų stoti dokumentus pradėta priiminėti birželio 20-ąją. Liepos 17 d. pirmąjį stojamąjį egzaminą – lietuvių kalbos ir literatūros (buvo rašomas rašinys), vėliau fizinio rengimo testus, užsienio kalbų egzaminą laikė 230 kandidatų (tarp jų – 81, tarnavęs kariuomenėje), visus egzaminus išlaikė 193 kandidatai.

1992 m., artėjant pirmųjų mokslo metų pradžiai, buvo suformuota mokyklos administracija, nors ir ne visai sukomplektuotos, bet jau galėjo funkcionuoti daugelis tarnybų ir aštuonios katedros: Taktikos, Ginkluotės ir šaudybos, Kovos technikos, Kovinio aprūpinimo, Ryšių ir informatikos, Filologijos, Politologijos ir Fizinio parengimo. Tačiau trūko pasienio apsaugos, specialiosios ir bendrosios taktikos dėstytojų. Liepos 28 d. buvo išrinkta Krašto apsaugos mokyklos kolegija.

1992 m. rugpjūčio 3 d. buvo sudaryti etatų sąrašai. Krašto apsaugos mokykloje prasidėjo kariūnų studijos. Buvo sudarytos dvi mokomosios kuopos: 1-oji –

motorizuotųjų šaulių ir 2-oji – pasieniečių. Daug pastangų reikėjo įdėti rengiant mokymo programas ir tvarkaraščius.

Rugpjūčio 24 d. krašto apsaugos ministro įsakymu į Krašto apsaugos mokyklos viršininko pareigas buvo paskirtas pulkininkas Jonas Andriškevičius, buvęs Vilniaus universiteto Karinės katedros viršininkas, Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos mokymo centro vadovas. Jam rugpjūčio 28 d. buvo suteiktas pulkininko laipsnis.

Rugpjūčio 26 d. mokykloje dirbo (tarnavo) 400 žmonių, iš jų karininkų – 28 (pagal etatų sąrašą – 160), puskarininkių – 11 (pagal etatų sąrašą – 103), kareivių – 64 (tarp jų buvo ir keletas savavališkai pasitraukusių iš tarnybos), kariūnų – 125, civilių darbuotojų – 172 (pagal etatų sąrašą – 146), pagal galimybes buvo aprūpinta materialinėmis vertybėmis, mokykla turėjo 201 automatą ir 6 transporto priemones.

Rugpjūčio 30 d. įvyko mokyklos atidarymo ceremonija. Iškilmingos rikiuotės metu Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis įteikė mokyklos (dalinio kovinę) vėliavą, kurią pašventino vyriausiasis kariuomenės kapelionas Alfonsas Svarinskas. Joje aukso raidėmis buvo išsiuvinėtas šūkis „*Mūsų ginklas, mūsų mokslas – Lietuvai Tėvynei*“. Atidarymo iškilmėse dalyvavo Latvijos, Estijos ir NATO aukšti pareigūnai. Antakalnio kapinėse prie žuvusiųjų už Nepriklausomybę kapų kariūnai prisiekė ištikimai tarnauti Lietuvai.

1992 m. rugsėjo 1 d. mokslus Krašto apsaugos mokykloje pradėjo 125 kariūnai (nors buvo priimti 154, vėliau kai kurie jaunuoliai išstojo savo noru, kai ką teko pašalinti dėl nedrausmingumo), iš jų turintys vidurinį išsilavinimą – 84, baigę aukštesniąsias mokyklas – 17, baigę profesines mokyklas – 24, pagal amžių: iki 20 m. – 80, 20–24 m. – 45. Svarbus kariūnų pasirengimo kokybės rodiklis buvo tai, kad net 42 procentai, t. y. 52 iš jų, buvo tarnavę kariuomenėje. Pirmąjį semestrą baigė 117 kariūnų. Jie buvo mokomi pagal motorizuotųjų šaulių ir valstybės sienos apsaugos tarnybos programas.

Jau pirmąjį pusmetį paaiškėjo, kad į mokyklą priimti ne patys geriausi vaikinai – atsiskleidė jų neišlavintas asociatyvusis mąstymas, negebėjimas analizuoti, greitai vertinti besikeičiančių situacijų. Taip atsitiko iš dalies dėl skubos, neapibrėžtumo ir buitinių nesklandumų, kurie kuriant mokyklą neleido sugriežtinti atrankos. Be to, įsitikinta, kad dviejų stojamųjų egzaminų – lietuvių kalbos ir fizinio pasirengimo – per maža.

Prasidėjus mokslo metams, dėstytojais susidūrė su rimta problema – Krašto apsaugos mokykla neturėjo ginkluotės, ji buvo laikoma tik kariniuose daliniuose, tad kariūnus buvo sunkiau mokyti. Dėl buitinių sunkumų nebuvo įmanoma pakviesti dirbti mokykloje retų ir labai reikalingų karybos dalykų aukštos kvalifikacijos dėstytojų.

1993 m. kovo 13 d. krašto apsaugos ministro įsakymu karininkų, neįgijusių karinio išsilavinimo, kvalifikacijai kelti buvo įsteigtas *Neakivaizdinis skyrius*. Numatyta bendra studijų trukmė – 20 mėnesių. Gegužės mėn. mokykloje buvo sufor-

muota pirmoji karininkų neakivaizdininkų grupė. Ją sudarė 21 neakivaizdininkas. 1993–1994 m. iš viso buvo suformuotos keturios karininkų kursų grupės, jose studijavo 96 klausytojai.

1993 m. rugsėjo 1 d. į pirmą kursą buvo priimta 110 jaunuolių, jiems buvo suteiktas kariūno laipsnis. Krašto apsaugos mokykloje jau mokėsi du kariūnų kursai, buvo sukomplektuotas pedagoginis personalas, įrengta mokymo bazė.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1993 m. spalio 20 d. dekretu Krašto apsaugos mokyklos viršininkas plk. Jonas Andriškevičius buvo paskirtas Lietuvos kariuomenės vadu. Laikiniai mokyklos viršininko pareigas pradėjo eiti viršininko pavaduotojas mokymo reikalams plk. dr. Zenonas Kulys, kol krašto apsaugos ministro įsakymu 1994 m. sausio 31 d. buvo paskirtas Krašto apsaugos mokyklos viršininku.

1993 m. galutinai suformavus Lietuvos kariuomenės struktūrą, susidarė palankios sąlygos įsteigti aukštesnio lygio karių mokymo įstaigą, kuri rengtų krašto apsaugos sistemai aukščiausios kvalifikacijos specialistus ir galėtų jiems suteikti aukštąjį išsilavinimą.

Lietuvos karo akademijos įsteigimas ir veikla

1994 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo *įsteigta Lietuvos karo akademija* ir patvirtinta Lietuvos karo akademijos steigiamoji taryba, kurią sudarė 35 nariai. Tarybos pirmininku buvo paskirtas krašto apsaugos ministras Linas Linkevičius. Taip Krašto apsaugos mokykla buvo reorganizuota į Lietuvos karo akademiją.

Parengtas *Lietuvos karo akademijos statusas* buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. gegužės 26 d. nutarimu, kuriame numatyta, kad Lietuvos karo akademija yra aukštoji mokykla – studijų ir mokslo įstaiga, skirta ugdyti Lietuvos kariuomenei aukščiausios kvalifikacijos vadus ir specialistus.

Svarbiausi Lietuvos karo akademijos uždaviniai: rengti Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemai kvalifikuotus specialistus, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutartis su kitomis šalimis – specialistus ir toms šalims; *rengti* mokslininkus, plėtoti ir populiarinti fundamentalųjį ir taikomąjį karo mokslą; *perkvalifikuoti* krašto apsaugos sistemos specialistus karininkus ir kelti jų kvalifikaciją; *rengti ir leisti* mokslo darbus, vadovėlius, mokymo priemones ir kitus leidinius.

Karo akademija yra sudedamoji krašto apsaugos sistemos dalis. Taikos metu ji rengia karininkus pagal Krašto apsaugos ministerijos (toliau – KAM) užsakymą, karo ir krizių sąlygomis veikia kaip karinis dalinys, vykdo visas KAM ir Lietuvos kariuomenės vado užduotis.

Krašto apsaugos mokyklos kolegijos paskutinis posėdis įvyko 1994 m. gegužės 30 d. Steigiamoji taryba, vadovaudamasi Statutu, 1994 m. birželio 6 d. patvirtino Lietuvos karo akademijos struktūrą, etatus, kurie mažai kuo skyrėsi nuo buvusios Karo mokyklos etatų ir struktūros, išrinko Karo akademijos rektoriumi plk. dr. Zenoną Kulį (1995 m. lapkričio 20 d. LR Prezidento dekretu plk. Z. Kuliui

buvo suteiktas generolo laipsnis) ir jo siūlymu patvirtino prorektorius: studijoms – plk. dr. Praną Jankauską, mokslui – plk. prof. habil. dr. Stasį Puškorių, kariniams reikalams – plk. ltn. Algimantą Vyšniauską. Parengė ir patvirtino mokslo darbuotojų ir pedagogų konkurso (peratestavimo) nuostatus.

1994 m. birželio 16 d. Lietuvos heraldikos komisija patvirtino Karo akademijos baigimo ženklą. Buvo nustatyta, kad jos absolventai gali gauti trijų tipų ženklus. Jie buvo teikiami iki 2001 m.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. sausio 18 d. nutarimu, Seimo 1994 m. gegužės 26 d. nutarimu ir Lietuvos karo akademijos tarybos nutarimu Nr. 3, liepos 12 d. krašto apsaugos ministras L. Linkevičius įsakė Krašto apsaugos mokyklą reorganizuoti į Lietuvos karo akademiją.

Liepos 20 d. buvo išleista pirmoji 111 karininkų laida. 58 absolventai įgijo motorizuotųjų šaulių būrio vado kvalifikaciją ir tapo leitenantais, o 53 pasienio tarnybos specialistai gavo atsargos leitenanto laipsnį. Visiems buvo įteikti aukštesniojo mokslo diplomai. 1994 m. rugpjūčio 2 d. buvo ypač svarbi Lietuvos kariuomenei. Tą dieną ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius suteikė pirmąjį karininko laipsnį (leitenanto) 111 Lietuvos karo akademijos pirmosios pakopos I laidos absolventų.

Lapkričio 29 d. Akademijos mokslininkų susirinkime iš 19 narių buvo išrinkta Lietuvos karo akademijos taryba, vėliau – Akademijos senatas. Tuo metu čia dirbo 61 mokslo ir pedagoginis darbuotojas, tarp jų – 6 habilituoti daktarai, 4 profesoriai, 25 daktarai, 11 docentų.

Toliau tobulinama Karo akademijos struktūra. Buvo sukomplektuotas pedagoginis personalas, įrengta mokymo bazė, leidžiami mokomieji ir metodiniai leidiniai. Akademijoje tuo metu veikė 10 katedrų (Taktikos, Ginkluotės ir šaudybos, Kovos technikos, Kovinio aprūpinimo, Ryšių ir informatikos, Vadybos, Taikomųjų mokslų, Filologijos, Politologijos, Fizinio parengimo), Mokslo centras, biblioteka, Redakcinis skyrius, kariūnų kursai, Ramovė, aprūpinimo ir aptarnavimo tarnybos. Į Akademiją perėjo dirbti daug Vilniaus universiteto ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto mokslininkų.

Čia buvo rengiami dviejų specialybių – sausumos kariuomenės ir pasienio policijos – karininkai. Studijos buvo organizuojamos dviem pakopomis. Į pirmąją pakopą (pagal Krašto apsaugos mokyklos dvejų metų studijų programą) konkurso būdu buvo priimami Lietuvos piliečiai, turintys vidurinį išsilavinimą, mokantys valstybinę kalbą, pagal fizinį pasirengimą ir sveikatos būklę tinkantys tikrajai karo tarnybai.

Kariūnams, baigusiems pirmąją studijų pakopą, buvo suteikiama būrio vado (jam lygi) kvalifikacija ir pirmasis Lietuvos kariuomenės karininko laipsnis. Pirmaisiais mokslo metais kariūnai turėjo atlikti ir privalomąją karo tarnybą. Į aukštesnę studijų pakopą karininkai turėjo būti priimami pagal Akademijos nuostatus ir jos sutarties su Krašto apsaugos ministerija nustatyta tvarka ne mažiau kaip po vieno tarnybos metų.

1995 m. Akademijoje atgaivinta prieškario tradicija – suteikti pirmąjį karininko laipsnį, kardu paliečiant absolventui petį ir ištariant žodžius: „*Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!*“ Nuo 2009 m. šis priesakas Akademijos viršininko įsakymu tapo Lietuvos karo akademijos šūkiu.

Nuo 1995 m. Akademijoje leidžiamas atkurtas žurnalas *Kariūnas*, aptariantis Akademijos bendruomenės gyvenimo aktualijas, studijas ir laisvalaikį.

Nuo Rugsėjo 1 d. Akademijoje buvo studijuojama pagal čia parengtą bakalauro studijų programą (4 metų mokymas, sudaryta 6400 val. programa), atitinkančią kvalifikacinius aukštojo mokslo reikalavimus. Išplėsta Jaunojo kario rengimo kurso programa. Studijų metu kariūnai įgydavo B klasės vairuotojo teises, buvo mokomi vairuoti kovinius šarvuočius.

Remiantis 1996 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtu *Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu*, kuriame išdėstytos bendrosios Lietuvos gynybos nuostatos, 1997 m. Karo akademijoje toliau tęsiamos reformos. Remiantis *Vest Pointo* karo akademijos patirtimi buvo suformuotos kuopos iš skirtingų kursų kariūnų, trečiakursiai paskirti įvairių lygių vadais, o pirmakursiai ir antrakursiai tapo jų tiesioginiais pavaldiniais.

1997 m. pertvarkytas *Neakivaizdinis skyrius* pradėjo rengti karininkus pagal tą pačią programą. Prasidėjus naujiems mokslo metams buvo pakeista kariūnų pradinio karinio rengimo programa, skiriant 12 savaičių pradinio karinio rengimo programai ir 22 savaites bendroms stažuotėms ir lauko pratyboms, pirmą kartą pradėta dėstyti Lietuvos kariuomenės istorija.

1998 m. sausio 21 d. 18 karininkų suteiktas karybos bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir įteikti aukštojo mokslo diplomai. *Tai buvo pirmieji karininkai*, Karo akademijoje gavę aukštojo mokslo diplomus.

Gegužės 5 d. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus *Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą*, iš esmės pasikeitė Akademijos statusas. Įstatymas nustatė, kad Karo akademija – karininkų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo aukštoji karo mokykla – yra krašto apsaugos sistemos sudamoji dalis, pavaldi krašto apsaugos ministrui.

Krašto apsaugos ministro įsakymu 1998 m. lapkričio 20 d. Lietuvos karo akademijai buvo suteiktas partizanų generolo, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio vardas. *Akademija yra Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos istorijos ir tradicijų perėmėja ir tęsėja*.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999 m. rugpjūčio 10 d. nutarimu *patvirtino naują Lietuvos karo akademijos statutą*. Nustatyta, kad čia studijuoja trijų kategorijų kariai: kariūnai, karininkai klausytojai ir klausytojai. Be to, čia vykdomas Vilniaus aukštųjų mokyklų studentų karinis rengimas.

Akademijos *tikslas* – rengti ginkluotosioms pajėgoms vadus lyderius, puoselėjant Lietuvos kariuomenės tradicijas, teikiant kokybišką universitetinį ir karinį išsilavinimą, vykdant mokslinius tyrimus.

Siekiant užtikrinti stojančių jaunuolių lygias galimybes, nuo 2000 m. į Karo

akademiją pradedama priimti ir merginas. Norą studijuoti tada pareiškė 62, tačiau stojimo testus išlaikė 9, jos ir tapo pirmosiomis kariūnėmis.

Pagal NATO standartus Akademijoje nuolat buvo plėtojamas Lietuvos karybos mokslas ir vykdomas karininkų rengimo koncepcijos tobulinimas, vyko struktūriniai pokyčiai, pertvarkomas karinis rengimas ir universitetinis studijų organizavimas.

Siekiant rengti karininkus pagal NATO valstybių metodiką ir keliamus reikalavimus, reikėjo iš esmės pertvarkyti Lietuvos karo akademiją, prasidėjo reformos. Joms įgyvendinti ministras Česlovas Stankevičius 2000 m. kovo 10 d. sudarė darbo grupę ir vadovauti jai paskyrė Akademijos viršininką. Buvo parengta Akademijos plėtros iki 2003 m. programa pagal kurią turėjo būti pertvarkyta Akademijos struktūra ir etatai, tobulinamos karinio rengimo programos, kad atitiktų NATO šalyse keliamus reikalavimus, parengtos naujos akademinų studijų programos, plėtojama Akademijos infrastruktūra taip, kad būtų užtikrintos geresnės kariūnams ir karininkams mokymosi ir buities sąlygos.

Buvo nuspręsta nuo 2001 m. vietoj vienos *karybos* bakalauro programos vykdyti pagrindines I pakopos ketverių metų universitetines studijas pagal *Viešojo administravimo, Vadybos ir Tarptautinių santykių* (politikos mokslų) studijų programas. Karinio rengimo programa, kurią išseina visi kariūnai, buvo skirta motorizuotųjų pėstininkų būrio vadui rengti. Visos trys universitetinių studijų programos *atitiko* reikalavimus, keliamus jungiantis į bendrąją Europos švietimo erdvę: užtikrino to meto informacinių technologijų ir žinių prieinamumą, naujausia metodika paremto žinių ir įgūdžių įsisavinimo galimybes.

2001 m. vasario mėn. vykdant Akademijos reformą vėl buvo įsteigtas Mokslo centras (dėl karinių mokslinių tyrimų užsakymų stokos Mokslo centras 1997 m. kovo 3 d. buvo panaikintas, o vietoje jo įsteigtas Mokslo skyrius, kuris 1998 m. irgi buvo panaikintas), nes Lietuvos karo akademijai tapus universitetine aukštąja mokykla, reikėjo plėtoti mokslinį darbą. Kartu su Vilniaus universiteto tarptautinių santykių institutu gruodžio mėnesį buvo įsteigtas Strateginių tyrimų centras, su Vytauto Didžiojo universitetu – Karo istorijos centras. Birželio mėnesį įkurta Politikos mokslų katedra.

Krašto apsaugos ministras 2001 m. vasario 15 d. įsakymu „*Dėl Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos etatų sąrašo*“ patvirtino Akademijos padalinių (*administravimo, karinio rengimo, karinio aprūpinimo, universitetinio rengimo*) etatų sąrašą.

Birželio 26-ąją buvo patvirtintos naujos Karo akademijos vidaus tvarkos taisyklės. Stojančiųjų į ją profesiniam tinkamumui nustatyti liepos mėn. savo veiklą pradėjo profesinės kandidatų į kariūnus *Atrankos centras*, kuris vadovavosi Didžiosios Britanijos kariuomenės nuolatinės atrankos komisijos naudojama metodika ir jos specialistų rekomendacijomis, pritaikęs jas Lietuvos sąlygoms, taip pat Akademijos, padedant kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslininkams, sukurtomis originaliomis metodikomis.

Atsižvelgiant į kariūnų dvasinius ir religinius poreikius Karo akademijoje buvo įsteigta kapeliono institucija ir 2001 m. spalio 19 d. iškilmingai atidaryta Šv. Anzelmo koplyčia, kurią pašventino kardinolas Audrys Juozas Bačkis.

Akademijos mokslo ir studijų sistema buvo formuojama atsižvelgiant į tuometes tarptautinės ir Lietuvos mokslo bei akademinės bendruomenės nuostatas. Akademijai nereikėjo, kaip kitoms aukštosioms mokykloms, pereiti nuo vienapakopės studijų sistemos prie dvipakopės, todėl ypatingas dėmesys buvo skiriamas studijų kokybei atsižvelgiant į dabarties ir ateities reikalavimus. Įgyvendinti šią nuostatą Karo akademijai geranoriškai padėjo daugelis Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų.

Minėtų reformų rezultatas – Lietuvos karo akademija tapo gerai žinoma ir vertinama ne tik Baltijos šalių karo mokyklų, bet ir NATO valstybių aukštųjų karininkų rengimo institucijų.

2002 m. gegužės 8 d. buvo patvirtintas naujas Karo akademijos baigimo ženklas, daug kuo primenantis prieškarinio Karo mokyklos ženklą.

Rugpjūčio 1 d. joje buvo įsteigtas *Lietuvos nuotolinio mokymo centras*. Šio centro pagrindinis uždavinys – diegti ir plėtoti nuotolinį mokymą Lietuvos kariuomenėje, teikti visokeriopą pagalbą karinėms mokymo įstaigoms, rengiančioms nuotolinio mokymo kursus.

2003 m. pagal Akademijos plėtros programą *atskirtas karinis rengimas ir akademinės studijos, įvestas karininko (lyderio) ugdymas, integruotas į karinio ugdymo sistemą*. Tai – nuoseklus mokymas, ugdant būsimojo būrio vado lyderio savybes, formuojant demokratišką pilietinę pasaulėjautą. *Programos tikslas* – parengti karininką, pasižymintį gerais pedagoginiais gebėjimais, kuris ne tik perduotų žinias savo kariams, bet ir atliktų auklėtojo, ugdytojo vaidmenį.

Nuo balandžio 1 d. Akademijoje pasikeitė karinių studijų padalinių organizacinė struktūra: vietoje karinių Taktikos, Kovinio aprūpinimo ir Fizinio rengimo katedrų buvo įsteigti Baziniai karininkų kursai, kuriuos sudarė Taktikos, Ginkluotės, Kovinės paramos, Kovinio aprūpinimo, Vado ugdymo, Fizinio rengimo sekcijos. Kapitonų kursus pakeitė Vadų ir jaunesniųjų štabo karininkų kursai.

Akademija, bendradarbiaudama su Vilniaus Gedimino technikos universiteto Antano Gustaičio aviacijos institutu (2007 m. sausio 3 d. pasirašyta sutartis), Karinėms oro pajėgoms rengia orlaivių pilotus, skrydžių vadovus ir aviacijos mechanikos ir elektronikos inžinierius. Kariūnai Antano Gustaičio aviacijos institute studijuoja pagal penkias technologijos mokslų srities studijų programas: bakalauras – Aviacijos mechanikos inžinerijos, Elektronikos inžinerijos, Automatikos, magistrantūros – Orlaivių pilotavimo ir Skrydžių valdymo.

Krašto apsaugos ministro 2008 m. gegužės 8 d. įsakymu buvo patvirtinta nauja Lietuvos karo akademijos plėtros programa, kurios *tikslas* – pertvarkyti karinį rengimą ir universitetinį studijų organizavimą. Programos prioritetinės sritys – pirmosios ir antrosios universitetinių studijų ir karinio rengimo pakopų pertvarkymas siekiant užtikrinti kvalifikuotą ir efektyvų karininkų rengimą, Akademijos perso-

nalo ir visų veiklos sričių optimizavimas siekiant efektyviai panaudoti žmogiškuosius, finansinius, materialinius ir kitus institucijos išteklius.

2012 m. pabaigoje priimta *Lietuvos karo akademijos strategija 2013–2018 m.*, kurioje nurodoma, kad Akademijos *misija* – parengti karininką, ugdant jo lyderio savybes, intelektą, suteikiant profesinių žinių ir praktinių įgūdžių, reikalingų tarnaujant Lietuvos kariuomenėje, NATO ir Europos Sąjungoje, motyvuotą ir pasirengusį vadovauti padaliniams taikos, krizės ir karo metu tarnaujant Lietuvos valstybei.

Nuo 2012–2013 mokslo metų Karo akademija kartu su Lietuvos aukštąja jūreivystės mokykla (Klaipėdoje) ir Karinėmis jūrų pajėgomis vykdo bazinį jūrų pajėgų karininkų rengimą. Visiems absolventams garantuojama tarnyba Karinėse jūrų pajėgose.

Krašto apsaugos ministro 2017 m. rugsėjo 11 d. įsakymu buvo panaikintas Universitetinių studijų institutas (įsteigtas 2011 m.), jo vadovaujamos Vadybos, Politikos, Inžinerinės vadybos, Humanitarinių mokslų, Užsienio kalbų katedros tapo pavaldžios prorektoriumi mokslui ir studijoms, panaikintas Užsienio kalbų institutas (įsteigtas 2006 m.), jo funkcijos atiteko Užsienio kalbų katedrai su Vilniaus ir Kaucho užsienio kalbų mokymo skyriais ir Programų rengimo ir testavimo grupe.

2018 m. balandžio 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino naują – šeštąją – Karo akademijos *statuto* redakciją. Pagal ją, akademinę bendruomenę sudaro studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, kiti tyrėjai, kariniai instruktoriai, profesoriai emeritai ir kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo ir (ar) studijų veikloje. Akademijoje studijuoja studentai ir klausytojai, kurie pradeda studijuoti tik su ja sudarę sutartį.

Akademijos veiklos tikslai: 1) **vykdyti** universitetines studijas, ugdančias karininkus, karybos ir nacionalinio saugumo specialistus, teikti moksliniais tyrimais grindžiamą šiuolaikinį pažinimo ir technologijų lygį atitinkantį aukštąjį universitetinį išsilavinimą, aukštojo mokslo kvalifikaciją, ugdyti visapusiškai išsilavinusią, etiškai atsakingą ir kūrybingą asmenybę; 2) **darniai plėtoti** karybos ir nacionalinio saugumo sričių mokslinį pažinimą, vykdyti tarptautinio lygio fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus, eksperimentinę veiklą, šia veikla grindžiamas universitetines studijas, teikti aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Siekdama nustatytų veiklos tikslų, Akademija įgyvendina šiuos uždavinius: 1) vykdo universitetines studijas; 2) vykdo karinį rengimą; 3) vykdo neformalųjį švietimą; 4) atlieka nacionaliniam saugumui ir gynybai reikšmingus mokslinius tyrimus.

Krašto apsaugos ministro 2018 m. liepos 4 d. įsakymu buvo įsteigtos viršininko pavaduotojo ugdymui pareigos, įkurta Karybos katedra, *Vadybos katedra* pavadinta Strateginio valdymo katedra, *Inžinerinės vadybos katedra* – Gynybos technologijų katedra, Užsienio kalbų katedra prijungta prie Humanitarinių mokslų katedros.

2020 m. sausio 1 d. Akademijoje studijavo 217 kariūnų (tarp jų – 31 mergina), 81 – bakalauro ir 71 – magistrantūros iššęstinėse studijose, 12 doktorantų. Per

metus joje mokėsi iki 1700 įvairių kursų klausytojų, nemažai atvykusių *iš užsienio šalių*. Akademijoje dėstė (tarnavo) 16 profesorių, 22 docentai, 31 lektorius, 49 instruktoriai.

Akademijoje sėkmingai vykdomos trijų pakopų universitetinės studijos: pirmosios – bakalauro (nuo 1995 m.), kurias baigus suteikiamas bakalauro kvalifikacinis laipsnis, antrosios – magistrantūros (nuo 2002 m.), kurias baigus suteikiamas magistro kvalifikacinis laipsnis, ir trečiosios – doktorantūros (nuo 2012 m.), kurias baigus suteikiamas mokslo daktaro laipsnis.

2020 m. Lietuvos karo akademijoje buvo vykdomos šios universitetinių studijų programos: Gynybos technologijų vadybos, Nacionalinio saugumo ir gynybos, Tarptautinių santykių, Gynybos ir viešosios vadybos (ištęstinės studijos).

Antrosios pakopos – magistrantūros studijos: Gynybos išteklių vadybos (ištęstinės), Gynybos studijų (ištęstinės), Karinės diplomatijos (ištęstinės).

Antroje pakopoje gali studijuoti tik profesinės karo tarnybos kariai, gavę LR krašto apsaugos ministro leidimą, ir pagal Krašto apsaugos ministerijos susitarimus su kitomis valstybės institucijomis kitų valstybės institucijų valstybės tarnautojai. Krašto apsaugos sistemos valstybės tarnautojai studijuoti Akademijoje siunčiami krašto apsaugos ministro arba jo įgalioto asmens sprendimu.

2011 m. sausio 19 d. Lietuvos karo akademija su Vytauto Didžiojo, Kauno technologijos ir Klaipėdos universitetais sudarė bendros veiklos sutartį ir parengė paraišką ***doktorantūros teisei įgyti***. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija paraišką patenkinė, todėl nuo 2011–2012 mokslo metų buvo įsteigta jungtinė keturių universitetų politikos mokslų doktorantūra.

Karo akademijoje studijuojantys doktorantai gilinasi į tarptautinio ir nacionalinio saugumo, karo ir taikos, tarptautinio bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityse problematiką. 2020 m. joje studijavo 12 doktorantų. 2017 m. gruodžio 20 d. kpt. Erikas Kaukas sėkmingai apgynė socialinių mokslų srities politikos mokslų krypties mokslo daktaro disertaciją „*Rusijos karinės transformacijos poveikis Baltijos šalių saugumo ir gynybos politikai*“. Tai pirmoji disertacija, apginta Lietuvos karo akademijoje.

Siekiant užtikrinti tinkamą veiklos kokybę, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje nuo 2019 m. kuriama nauja valdymo sistema. Šiai sistemai įdiegti sudaryta darbo grupė peržiūrėjo ir optimizavo jos veiklos valdymo procesus. Vadinamasis procesinis požiūris jai jau leido kompleksiskai įvertinti Karo akademijos, kaip Lietuvos krašto apsaugos sistemos institucijos, veiklą ir tikslus, išanalizuoti tarpusavyje susijusius veiksmus.

Siekis sukurti veiklos kokybę užtikrinančią valdymo sistemą, įvardytas 2018–2024 m. Lietuvos karo akademijos strategijoje, atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimo Nr. 495 „*Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo*“ nuostatas.

Per metus buvo sukurta kokybės (efektyvių darbo rezultatų) užtikrinimo sis-

tema ir apibrėžtos bendruomenės kompetencijos, kas leidžia tobulinti jau vykstančius veiklos procesus ir planuoti tolesnius veiksmus ir ateities gaires.

Krašto apsaugos ministro 2020 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-268 (įsigaliojo rugsėjo 1 d.) iš esmės pakeista universitetinių studijų, mokslinės veiklos ir karinio rengimo struktūra: panaikintos universitetinės katedros ir Mokslo centras, jų pagrindu įsteigtos *penkios mokslo grupės* – Saugumo institucijų valdymo, Gynybos ekonomikos ir vadybos, Saugumo politikos, Logistikos ir gynybos technologijų vadybos, Pasaulio politikos, įkurti trys nauji centrai – Gynybos analizės, Gynybos inovacijų ir Karo mokslų informacijos ir leidybos.

2006 m. rugsėjo 22 d. Karo akademijoje įkurto Užsienio kalbų instituto pagrindu 2018 m. rugsėjo 4 d. buvo įsteigtas *Užsienio kalbų centras*, kurio *tikslas* – mokyti užsienio kalbų Lietuvos krašto apsaugos sistemos karius, valstybės tarnautojus, darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, kitų Lietuvos Respublikos statutinių institucijų pareigūnus ir valstybės tarnautojus, užsienio valstybių karius ir civilius tarnautojus, kurie turės dalyvauti daugianacionalinėse NATO, JT ar ES misijose ir operacijose, kelti kvalifikaciją užsienio valstybėse rengiant juos vykdyti tarnybines funkcijas ir užduotis, kurioms atlikti reikalingos atitinkamos užsienio kalbų žinios. *Užsienio kalbų centrą sudaro Vilniaus ir Kauno mokymo skyriai*. 2020 m. rugsėjo 1 d. prie Užsienio kalbų centro buvo įsteigtas Užsienio filologijos studijų skyrius.

Užsienio kalbų centro organizuojami šie kursai: bazinio, antro, trečio lygių anglų kalbos kursai; bazinio, antro, trečio lygių anglų kalbos kartojimo kursai; anglų kalbos kursai pagal Jungtinių Amerikos Valstijų tarptautinio karinio mokymo ir rengimo (IMET) programą; specialieji anglų kalbos kursai; parengiamieji anglų kalbos kursai karininkams, vykstantiems studijuoti į Baltijos gynybos koledžą; kitų užsienio kalbų kursai; tarptautiniai antro lygio anglų kalbos kursai. 2020 m. rugsėjo 1 d. Užsienio kalbų centras tapo pavaldus *Lietuvos karo akademijos viršininko pavaduotojui ugdymui*.

Per Nepriklausomybės laikotarpį buvo sukurta tobula ir efektyviai funkcionuojanti Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo sistema (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo sistema (2015 m.)¹

LYGIS	L1 BAZINIS		L2 TAKTINIS			L3 OPERA- CINIS	L4 STRATE- GINIS
KURSAI	Baziniai karininkų rengimo kursai	Specialybės kursai	Jaunesniųjų štabo karininkų kursai	Specialybės kursai	Štabo karininkų kursai Vytauto Didžiojo karininkų kursai (LKA) Oro pajėgų štabo karininkų kursai (LKA) Jūrų pajėgų štabo karininkų kursai (Latvija)	Vadų ir generalinio štabo karininkų kursai	Karo koledžų lygmens kursai
MOKYMO ĮSTAIGA	Lietuvos ar užsienio valstybių karo akademijos		Lietuvos ar užsienio valstybių karo akademijos			Baltijos gynybos koledžas	Baltijos gynybos koledžas

Greta universitetinių studijų į Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademią įstoję kariūnai išeina **Bazinį karininko kursą**, kuris skirtas pagrindinėms karybos žinioms ir įgūdžiams, reikalingiems ne tik profesinėje karo tarnyboje, bet ir įvairiose civilinėse srityse, suteikti. Bazinio karininko kurso trukmė – 3,5 metų.

Galutinis rezultatas: sėkmingai Bazinį karininko kursą ir universitetines studijas baigusiems kariūnams suteikiamas pirmasis karininko (leitenanto) laipsnis ir jie skiriami į pareigas viename iš Lietuvos kariuomenės vienetų.

Be Bazinio karininko kurso, organizuojami kursai papildomoms kompetencijoms ir gebėjimams, būtiniams vadovaujant būrio dydžio (maždaug 35 kariams) kariniam padaliniui, įgyti.

Krašto apsaugos ministro 2020 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-268 buvo panaikinta Karybos katedra, jos pagrindu sukurta **Karybos studijų grupė**, kurios **pagrindiniai uždaviniai yra:**

- rengti karininkus lyderius, atitinkančius krašto apsaugos ministro patvirtintus kvalifikacinius reikalavimus, vadovaujantis Lietuvos kariuomenės vado patvirtintomis mokymo programomis;
- rengti karininkus specialistus vadovaujantis atitinkamomis kursų programomis;
- rengti pratybas rezervo būrių vadams ir pagal turimus išteklius ir galimybes valstybės tarnautojams vadovaujantis atitinkamomis kursų programomis;
- pagal turimus išteklius ir galimybes padėti vesti pratybas, teikti paramą kitiems LKA padaliniams, Lietuvos kariuomenės vienetams ir Šaulių sąjungai ir bendradarbiauti su užsienio šalimis;

¹ Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija [žiūrėta 2015-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.lka.lt/lt/titulinis.html>

- vykdyti LKA profesinės karo tarnybos karių kovinį rengimą;
- planuoti ir organizuoti BKK personalo kvalifikacijos kėlimą;
- tobulinti mokymo procesą.

Karybos studijų grupę sudaro keturios sekcijos: Taktikos, Kovinės paramos ir kovinio aprūpinimo, Individualaus rengimo, Jaunesniųjų karininkų vadų mokymo, Vytauto Didžiojo karininkų ir Oro pajėgų štabo karininkų kursai.

Pagrindines funkcijas organizuojant Lietuvos karo akademijos kariūnų ugdymą vykdo Akademijos viršininko pavaduotojas ugdymui: padeda Akademijos viršininkui formuoti kariūnų ugdymo politiką; sprendžia kariūnų ugdymo klausimus; planuoja ir kontroliuoja kariūnų ugdymo veiklą; planuoja, organizuoja ir kontroliuoja Akademijos absolventų bendrųjų kompetencijų kursų poreikį ir eigą; planuoja ir koordinuoja Akademijos veiklą, susijusią su jaunuolių verbavimu studijuoti Akademijoje.

Kariūnų ugdymo padaliniai:

- *Fizinio rengimo centras* atlieka vieną svarbiausių funkcijų – lavina būsimuosius vadus fiziškai, kad jie gebėtų atlaikyti didelius krūvius, būtų atsparūs psichologiniam ir fiziniam stresui.

Fizinio rengimo centro pagrindiniai uždaviniai: organizuoti Akademijos karių ir kariūnų treniruotes; organizuoti kariūnų neformaliojo ugdymo fizinio rengimo pratybas, karių ir kariūnų varžybas, sportinę veiklą, karių ir kariūnų fizinio rengimo pratybas, testavimą pagal karinio mokymo programas ir Fizinio rengimo instruktoriaus kurso tvarkos aprašą.

- *Kariūnų bataliono* tikslas – ugdyti kvalifikuotus karininkus, atitinkančius šiuolaikinės kariuomenės reikalavimus. *Kariūnų bataliono uždaviniai:* organizuoti kasdienį karių gyvenimą, mokyti rikiuotės ir karininkystės subtilybių, sudaryti sąlygas kariūnų ugdomajai veiklai ir juos ugdyti, remti kitus Akademijos padalinius vykdamt kariūnų rengimą ir neformaliąją veiklą, rengti kariūnus pagal nustatytas karinio ir neformaliojo ugdymo programas.

- *Kompetencijų vertinimo ir komplektavimo centro (iki 2020 m. rugsėjo 1 d. – Atrankos centras)* tikslas – planuoti ir koordinuoti Akademijos veiklą, susijusią su jaunuolių pritraukimu čia studijuoti, vykdyti kandidatų, stojančių į Akademijos nuolatinės bakalauro studijas ir Būrio vado kursą, atranką. *Pagrindiniai Centro uždaviniai:* organizuoti ir koordinuoti renginius, pristatant nuolatinės bakalauro studijas Akademijoje, konsultuoti kandidatus, stojančius į Akademijos nuolatinės bakalauro studijas, vykdyti kandidatų, stojančių į Akademijos nuolatinės bakalauro studijas ir Būrio vado kursą, atranką, bendradarbiauti su kitomis švietimo įstaigomis ir KAS daliniais.

- *Lyderystės ir metodinio rengimo centro* tikslas – planuoti, organizuoti, įgyvendinti ir koordinuoti lyderio ugdymo ir metodinio rengimo programas. *Pagrindiniai centro uždaviniai:* planuoti, organizuoti ir koordinuoti kariūnų, Akademijos klausytojų, instruktorių ir dėstytojų metodinį rengimą, vesti pratybas ir praktinius užsiėmimus metodinio rengimo temomis, organizuoti kursus, seminarus ir

konferencijas metodinio rengimo temomis, Akademijos instruktorių vidinį ir išorinį mokymo proceso vertinimą, pagal kompetenciją rengti arba dalyvauti rengiant dės-
tomų dalykų vadovėlius ir metodines mokomašias priemones, periodiškai atnaujinti mokymui skirtą metodinę medžiagą.

- *Ramovės* tikslas – burti kariūnus ir Akademijos bendruomenę, stiprinti jos estetinę ir patriotinę dvasią, puoselėti pagarbą kultūrai ir istoriniam paveldui. *Pagrindiniai Ramovės uždaviniai*: koordinuoti kultūrinį ir muziejinių bendradarbiavimą su šalies aukštosiomis mokyklomis ir kitomis su tuo susijusiomis institucijomis, planuoti ir koordinuoti kariūnų neformaliojo ugdymo ir meno užsiėmimus, bendradarbiauti su kitų KAS dalinių analogiškais įstaigomis.

- *Užsienio kalbų centras*, kaip minėta, 2020 m. rugsėjo 1 d. tapo pavaldus Akademijos viršininko pavadootojui ugdymui.

Lietuvos karo akademijoje 2018 m. pradėta įgyvendinti *nauja 2018–2024 m. strategija*. Joje sėkmingai tarpusavyje susietos *penkios* pamatinės strateginės plėtos kryptys².

Viena prioritetinių veiklos krypčių Lietuvos kariuomenėje yra vado lyderio savybių ir jo profesinių įgūdžių ugdymas. Karo akademijos absolventas išsiskiria iš kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų absolventų šiomis kompetencijomis: karininkas lyderis – tai profesionalus, siekiantis tobulėti, gebantis priimti tinkamus sprendimus, įkvepiantis ir žinantis, kaip rūpintis savo pavaldiniais, vadas.

Būsimo karininko lyderio kompetencijų ugdymo modelis Akademijoje plėtojamas tarpusavyje derinant universitetines ir karinio rengimo studijas, atsižvelgiant į Europos Komisijos iniciatyvas dėl karininkų rengimo standarto (angl. *Sectoral Qualification Framework*) ir aktyviai veikiant ESDC (angl. *European Security Defence Colleague*) platformoje.

Lietuvos karo akademijoje vyksta intensyvus ir turiningas mokslinis, metodinis darbas, dažnai organizuojamos konferencijos, seminarai, dalyvaujama šalies ir tarptautiniuose projektuose ir kt. Akademijoje mokslinius tyrimus iki 2018 m. koordinavo Karo mokslų institutas (KMI).

² *Pirmoji strateginė kryptis* – tai aukštos motyvacijos kandidatų studijuoti Lietuvos karo akademijoje paieška, agitavimas, priėmimas į studijas, rengimas ir ugdymas, vadovaujantis Akademijos ir Lietuvos kariuomenės keliamais reikalavimais.

Antroji strateginė kryptis susijusi su Lietuvos karo akademijos aukščiausio lygmens į kariūną ir studentą orientuotomis universitetinėmis ir karybos studijomis.

Trečioji strateginė kryptis siejama su tarptautinius standartus atitinkančiais moksliniais tyrimais saugumo, gynybos ir karybos srityse.

Ketvirtoji strateginė kryptis siejama su nuolat savo edukacinius gebėjimus tobulinančiais aukščiausios kvalifikacijos universitetinių dalykų dėstytojais, instruktoriais ir studijas remiančiu personalu.

Penktoji strateginė kryptis – organizacinio veiksmingumo ir efektyvumo didinimas ne tik optimizuojant vertikaliąją organizacijos struktūrą, bet ir skatinant horizontalųjį padalinių, akademinio personalo, administracijos ir kariūnų bendradarbiavimą (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos strategija 2018–2024, Vilnius, 2018 m. sausio 29 d. 2019 m. redakcija, p. 8, 10–22 [žiūrėta 2019-10-20]. Prieiga per internetą: <http://www.lka.lt/lt/apie-mus/dokumentai.html>)

Po pertvarkos 2018 m. vietoj KMI įkurtas **Mokslo centras**, kurio tikslas – vykdyti aukšto lygio nacionalinio saugumo, gynybos ir karybos tyrimus, atliepiant Lietuvos kariuomenės, KAS ir nacionalinio saugumo poreikius.

Pagrindinės mokslinių interesų sritys – Lietuvos nacionalinė saugumo ir gynybos politika, karo sociologija ir istorija, gynybos logistika ir valdymas.

Kaip minėta, 2020 m. rugsėjo 1 d. Mokslo centras buvo panaikintas, o jo ir keturių katedrų (Strateginio valdymo, Politikos mokslų, Gynybos technologijų, Humanitarinių mokslų) pagrindu sukurtos penkios mokslo grupės – Saugumo institucijų valdymo, Gynybos ekonomikos ir vadybos, Saugumo politikos, Logistikos ir gynybos technologijų vadybos, Pasaulio politikos, taip pat trys centrai: Gynybos analizės, Gynybos inovacijų, Karo mokslų informacijos ir leidybos.

Lietuvos karo akademija dalyvauja nacionalinių ir tarptautinių programų bei fondų skelbiamuose konkursuose, projektinėje ir konkursinėje mokslinėje veikloje.

Lietuvos karo akademijos teikiami ir vykdomi projektai prisideda prie 2018–2024 m. Karo akademijos strategijos *trečiosios krypties* – vykdyti tarptautinius standartus atitinkančius nacionaliniam saugumui ir gynybai reikšmingus mokslinius tyrimus – įgyvendinimo. Siekiant mokslinių tyrimų ir mokslinės produkcijos konkurencingumo didinimo bei projektinės veiklos plėtros, pritraukiant išorinių mokslinių tyrimų finansavimą, vykdomi krašto apsaugos sistemos aktualūs, tarptautiniu mastu pripažinti politikos, vadybos ir tarpkryptiniai aukšto lygio moksliniai tyrimai.

Lietuvos karo akademijos mokslininkai vykdo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos finansuojamus krašto apsaugos sistemos mokslo tiriamųjų darbų projektus (**MTDP**). Tai mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektai, skirti krašto apsaugos sistemos poreikiams tenkinti.

Akademijoje vykdomi šie mokslo tiriamųjų darbų projektai: 1. „Pokyčių transatlantinėje saugumo erdvėje poveikio Lietuvai ir Baltijos jūros regionui tyrimai“; 2. „Laisvės kovų ir Lietuvos karybos istorija (2019–2023 m.)“; 3. „Sociologiniai Lietuvos kariuomenės raidos besikeičiančioje tarptautinio saugumo aplinkoje tyrimai (2019–2021 m.)“; 4. „Lietuvos visuomenės atsparumas ir galios vystymas pilietinei gynybai“; 5. „Transatlantinės erdvės saugumo ir gynybos procesų poveikis Lietuvos, kaip mažos valstybės, nacionaliniam saugumui ir gynybai“; 6. „Visa apimančios valstybės gynimo sistemos sukūrimo galimybių tyrimas (neginkluotos gynybos komponento integracija į ginkluotą gynybą)“; 7. „Nuotolinio mokymo sistemų taikymas kaip ateities kario rengimo sprendinys LK“.

MTEP (moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos) projektai: 1. „Kibernetinio saugumo kompetencijų gerinimas“ (**ADVANCES**). 2. „Nacionalinio kibernetinio saugumo kompetencijų žemėlapių kūrimas“ (**CIBERSEK**). 3. „Lietuvos mokslo tarybos remiamos veiklos krypties „Mokslininkų grupių projektai“ projektas „Inovatyvių neintervencinių biomedicininų tyrimų pritaikymas valdant stresą grupės dinamikoje: šauktnių atvejis Lietuvoje“ (**MIL STRES**). 4. „Nacionalinės informacinio poveikio atpažinimo ir analizės ekosistemos (**NAAS**) sukūrimas“. 5. „Modernėjimo pokyčių raiškos įtaka pilietinės visuomenės formavimuisi:

teorinės įžvalgos ir praktinis pritaikomumas (**PILIIETIS**)“. 6. „Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „*Horizontas 2020*“ projektas „Specialieji pažangiųjų mokslinių tyrimų ir technologijų projektai“ (*Strategic Programs for Advanced Research and Technology in Europe – SPARTA*).

Studijas remiantys projektai: nuo 2021 m. Lietuvos karo akademijos mokslo grupės įgyvendina studijas remiančią mokslinių tyrimų programą „Mažųjų valstybių saugumas ir gynyba“, kuri apima penkis unikalius projektus (SRP): 1. „Mažųjų valstybių saugumo ir gynybos socialiniai – ekonominiai ir vadybos tyrimai“; 2. „Mažųjų šalių logistikos ir gynybos technologijų vadybos tyrimai“; 3. „Globali ir nacionalinė valdysena: instituciniai, feministiniai ir komunikaciniai iššūkiai“; 4. „Mažųjų valstybių saugumo ir gynybos institucijų valdymo tyrimai“; 5. „Kinanti saugumo aplinka transatlantinėje erdvėje ir mažųjų Vidurio ir Rytų Europos valstybių saugumo politika“.

Gynybos politikos analizės centras populiarina ir organizuoja visuomenėje brandesnes diskusijas apie gynybą. Centro *tikslas* – krašto apsaugos sistemos gynybos politikos ir tarptautinio saugumo aplinkos analizė, kas vyksta kitose valstybėse ir kaip Lietuva galėtų į tai reaguoti.

Gynybos inovacijų centro misija – padėti identifikuoti bei išgryninti krašto apsaugos sistemos (KAS) inovacijų poreikius ir pasitelkiant platų mokslo ir verslo partnerių tinklą tarpininkauti juos įgyvendinant.

Karo mokslų informacijos ir leidybos centro tikslas – gerai sukomplektuoti paklausiais dokumentais fondą, atitinkantį studijų programas ir karininkų kvalifikacijos kėlimo uždavinius, diegti naujas informacines technologijas.

Akademijos mokslininkai ir pedagogai 1992–2020 m. parengė apie 500 vairių sričių monografijų, mokslo studijų, žodynų, žinynų, vadovėlių, mokomųjų ir metodinių priemonių, mokslinių konferencijų pranešimų rinkinių ir kitų leidinių. Kiekvienais metais lietuvių ir anglų kalbomis išleidžiama *Lietuvos metinė strateginė apžvalga*, Akademijos mokslo žurnalo „*Karo archyvas*“ tomas, mokslo žurnalas *Šiuolaikinės visuomenės ugdymo veiksniai*, *Journal of Security and Sustainability Issues* ir kt. Akademijos bibliotekos fonduose saugoma daugiau kaip 250 tūkst. egz. leidinių.

1994–2019 m. Lietuvos karo akademijoje buvo parengti 2718 absolventų: iš jų nuolatinės bakalauro studijas baigė 1834 kariūnai, nuolatinės magistrantūros studijas – 56 absolventai, išėstines magistrantūros studijas – 238 absolventai (iš jų vadybos ir verslo administravimo diplomai įteikti 44, žmonių išteklių vadybos – 72, visuomenės saugumo – 49, politikos mokslų – 73 klausytojams), išėstines (neakivaizdines) bakalauro studijas – 590 klausytojų.

Nuo 1994 iki 2020 m. Akademia išleido 27 dieninių (nuolatinųjų) studijų karininkų laidas. Pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis buvo suteiktas 1739 Lietuvos karo akademijos įvairių specializacijų absolventams ir 52 Akademijos kariūnams, baigusiems JAV *sausumos pajėgų akademiją Vest Pointe*, Karinių oro pajėgų, Pakrančių apsaugos, Karinių jūrų pajėgų, Danijos karališkąją karinių jūrų pajėgų ir kitų valstybių aukštąsias karo mokyklas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Lietuvos karo akademijos kariūnų laidos (1994–2020 m.)³⁴

Eil. nr.	Baigimo metai	Laidos	Suteiktas pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis LKA absolventams (skaičius)	LKA kariūnai, mokslus baigę užsienyje, kuriems suteiktas pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis (skaičius)
1.	1994-08-02	I	111	–
2.	1995-07-20	II	92	–
3.	1996-07-18	III	94	–
4.	1997-07-19	IV	39	–
5.	1998-07-16	V	37 ⁴	–
6.	1999-06-16	VI	54	–
7.	2000-06-06	VII	53	–
8.	2001-06-19	VIII	90	–
9.	2002-06-05	IX	110	–
10.	2003-07-03	X	122	–
11.	2004-06-30	XI	121	–
12.	2005-06-28	XII	115	8
13.	2006-06-28	XIII	73	5
14.	2007-07-02	XIV	57	11
15.	2008-06-28	XV	36	12
16.	2009-07-02	XVI	43	4
17.	2010-06-21	XVII	42	1
18.	2011-07-15	XVIII	45	2
19.	2012-07-17	XIX	41	2
20.	2013-07-19	XX	54	2
21.	2014-07-24	XXI	26	2
22.	2015-07-16	XXII	50	1
23.	2016-07-26	XXIII	42	–
24.	2017-07-28	XXIV	53	2
25.	2018-07-26	XXV	41	–
26.	2019-07-23	XXVI	50	–
27.	2020-07-29	XXVII	48	–
Iš viso:			1739	52
Iš viso:			1791	

³ Lentelė sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos ministrų pirmininkų potvarkiais „Dėl pirmojo karininko laipsnio suteikimo“ (1994–1996 m.), Lietuvos Respublikos prezidentų dekretais „Dėl pirmojo karininko laipsnio suteikimo“ (1997–2020 m.).

⁴ 1998-06-22 penktos kariūnų laidos II kurso 43 kariūnams, baigusiems du bakalauro rengimo programos kursus, buvo suteikta būrio vado kvalifikacija ir puskarininkio laipsnis, jie buvo pripažinti netinkamais toliau studijuoti Karo akademijoje (Lietuvos karo akademijos rektoriaus brg. gen. Z. Kulio įsakymas „Dėl antro kurso kariūnų išleidimo“, Vilnius, 1998-07-16, *Lietuvos karo akademijos archyvas*, ap. 1, b. 207, l. 20–21).

Jie parašė raštą LR prezidentui A. Adamkui. Buvo priimtas sprendimas juos siūsti į mokomąjį pulką Rukloje baigti sutrumpintus būrio vado kursus ir suteikti jiems leitenanto laipsnį. 1999–2000 m. 37 puskarininkiams, baigusiems karininkų kursus, buvo suteiktas pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis.

Nuo pat Karo akademijos įkūrimo karininkams rengti ir jų kvalifikacijai tobulinti buvo steigiami karjeros, kvalifikacijos ir kiti kursai. Nuo 2003 iki 2019 m. 28 įvairius Lietuvos karo akademijos kursus baigė 3865 klausytojai. Nuo 2004 m. Lietuvos karo akademijoje organizuojamas užsienio valstybių karininkų mokymas. 2004–2019 m. 534 klausytojai iš 18 užsienio valstybių sėkmingai čia baigė įvairius kursus.

Vien 2019 m. Lietuvos karo akademijoje vyko 11 kursų, juos baigė 390 klausytojų: Vytauto Didžiojo karininkų kursas – 83, oro pajėgų štabo karininkų – 21, karinių oro pajėgų jaunesniųjų karininkų – 12, būrio vado – 25, jaunesniųjų karininkų vadų – 63, karinių oro pajėgų jaunesniųjų karininkų – 12, valstybės tarnautojų karybos pagrindų – 24, kvalifikacijos kuopos vado – 10, instruktoriaus – 60, karininkų specialistų pagrindinio karinio parengimo – 11, tarptautinės politikos ir diplomatijos – 17, nacionalinio saugumo ir gynybos – 52 klausytojai. Juose dėstė Lietuvos karo akademijos ir kariuomenės instruktoriai, lektoriai, taip pat NATO valstybių kariai ir civiliai.

Lietuvos karo akademija pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, istorijos ir karo muziejais, ugdymo įstaigomis, valstybės institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis. Šio bendradarbiavimo *tikslas* – apsikeisti moksline ir metodine patirtimi, organizuoti karininkų rengimą, bendrus kultūros ir sporto renginius.

Lietuvos karo akademija jau daugelį metų bendradarbiauja su JAV, Danijos, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Austrijos, Prancūzijos, Kroatijos, Skandinavijos šalių, Lenkijos, Čekijos, Estijos ir Latvijos aukštosiomis karo mokyklomis. Tarptautinis bendradarbiavimas itin sustiprėjo Lietuvai įstojus į Šiaurės Atlanto sutarties organizaciją ir Europos Sąjungą. Taip pat yra plėtojami santykiai su kaimyninės Baltarusijos karo akademija.

Akademinis bendradarbiavimas su kitų šalių aukštojo mokslo institucijomis plėtojamas ir mokslo, ir studijų kryptimis: vykdomi bendri tarptautiniai moksliniai tyrimai, dėstytojų ir studentų mainų programa, rengiamos mokslinės ir metodinės konferencijos, leidžiami bendri moksliniai leidiniai ir kt. Lietuvos karo akademijos mokslo darbuotojai ir dėstytojai aktyviai dalyvauja tarptautinių mokslo draugijų ir asociacijų veikloje. Kartu su užsienio partneriais įgyvendinami bendri kultūriniai ir edukaciniai projektai.

Nuo 2005 m. Lietuvos karo akademija dalyvauja *Erasmus* (nuo 2014 m. – *Erasmus+*) tarptautinėje studijų mainų programoje: 2005–2007 m. dalyvavo *Socrates* veikloje, o nuo 2007 m. – Mokymosi visą gyvenimą programoje. ES šalių karo akademijų bendradarbiavimas suaktyvėjo 2008 m., Prancūzijai iškėlus iniciatyvą sukurti karinę *Erasmus* studijų mainų programą, kurios *tikslas* – ES karo mokyklų kariūnų ir jaunesniųjų karininkų mainai. 2019 m. Akademija pagal *Erasmus* studijų mainų programą bendradarbiavo su 14 užsienio aukštųjų mokyklų.

Dalyvavimas *Erasmus* studijų mainų programos veikloje Lietuvos karo akademijai padeda tobulinti mokymo ir auklėjimo procesą ir užtikrinti studijų kokybę, skatina tarptautinį bendradarbiavimą ir mokslinės bei pedagoginės veiklos pažangą.

Akademijoje lankėsi aukšto rango NATO ir kitų šalių pareigūnų – ministrų, kariuomenių ir jų padalinių vadų, karinių mokymo institucijų vadovų, politikų.

Karo akademijoje sudarytos sąlygos ne tik studijuoti, bet ir tobulėti kaip asmenybei. Čia rūpinamasi karių tautiškumu, pilietiškumu, morale, kad būtų išugdytas kultūringas žmogus, Lietuvos patriotas, o ne tik karys profesionalas. Kasmet iškilmingai pažymimos pirmojo kurso kariūnų priesaikos diena, absolventų išleistuvės, Lietuvos kariuomenės diena, Vasario 16-oji ir Kovo 11-oji, Valstybės diena, Mokslo ir žinių diena, dalyvaujama tradiciniame bėgime *Gyvybės ir mirties keliu* žuvusiems 1991 m. sausio 13-ąją už Lietuvos laisvę atminti, kitose šventėse ir renginiuose.

Kiti karininkų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo būdai

Atsargos karininkų rengimas

Atsargos karininkai pagal Lietuvos Respublikos Seimo priimtą Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymą rengiami nuo 1996 m., o Lietuvos karo akademijoje – nuo 1998 m. Pašaukti į Jaunesniųjų karininkų vadų mokymus (toliau – JKVM) karo prievolinkai Krašto apsaugos savanorių pajėgų vado įsakymu skiriami į karinio mokymo padaliniuose organizuojamus JKVM kursus. Pirmaisiais metais į šį specialų karinio rengimo kursą įstojo 123 studentai.

Tokie kursai aukštųjų mokyklų studentams buvo rengiami Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione Klaipėdoje, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Prisikėlimo apygardos 6-ojoje rinktinėje Šiauliuose, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje Vilniuje ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkų mokykloje Kaune.

JKVM dalyvaujantys karo prievolinkai (toliau – *klausytojai*) JKVM metu Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo nustatyta tvarka aprūpinami apranga, maistu, jiems mokamos privalomosios pradinės karo tarnybos kariams nustatytos išmokos buitiniams išlaidoms ir premijos, taikomos socialinės garantijos. Už drausmės pažeidimus, padarytus JKVM metu, klausytojas drausminėn atsakomybėn traukiamas Lietuvos Respublikos kariuomenės drausmės statuto nustatyta tvarka.

2001 m. liepą Lietuvos kariuomenės vadų kursus baigė pirmoji apie 150 aukštųjų mokyklų studentų laida. Trejus metus vaikinai mokėsi karo meno teorijos, dalyvavo mokymuose įvairiuose poligonuose, buvo ugdomi kaip būrio vadai. Studentams, sėkmingai atlikusiems praktiką ir išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, buvo suteiktas atsargos leitenanto laipsnis. Dalis jų nusprendė pasilikti tarnauti ir netrukus buvo paskirti į karinius dalinius.

2006 m. dėl kariuomenės reorganizavimo Lietuvos kariuomenės vado įsakymu studentų rengimas buvo sustabdytas, išskyrus Klaipėdą, kur Karinių jūrų pajėgų mokymo centras organizuoja karinių jūrų pajėgų jaunesniųjų karininkų vadų mokymus Klaipėdos universiteto Jūreivystės instituto ir Lietuvos aukštosios jūrei-

vystės mokyklos studentams, o 2012 m. – *atnaujintas*, siekiant stiprinti šalies gynybinius pajėgumus: rengti karininkus (būrių vadus) Lietuvos kariuomenės rezervui, jai reikalingus specialistus, ugdyti Lietuvos Respublikos pilietį, pasirengusį atlikti konstitucinę pareigą – ginklu ginti savo valstybę.

Iš viso mokymuose, skirtuose aukštųjų mokyklų studentams, iki 2012 m. buvo parengta apie 600 atsargos leitenantų.

2012 m. rugsėjo 8 d. Kaune (Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje), Klaipėdoje (Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione) ir Vilniuje (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje) prasidėjo JKVM. Juose per du šimtus aukštųjų mokyklų studentų mokėsi karybos ir siekė atsargos karininko laipsnio. Atsargos karininkų mokymai pagal pėstininkų rengimo programas buvo atnaujinti po šešerių metų pertraukos.

Mokymų organizavimas

- JKVM vyksta Lietuvos karo akademijoje Vilniuje ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione Klaipėdoje.

- Mokymų programa sudaryta vadovaujantis Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-810 „Dėl Pėstininkų būrio vado ir Rezervo būrio vado mokymo reikalavimų specifikacijų patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2012 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-963 „Dėl Dalimis organizuojamų Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų organizavimo ir administravimo reglamento patvirtinimo“.

- JKVM gali dalyvauti aukštųjų mokyklų studentai, pareiškę norą raštu, ir klausytojai, teisės aktų nustatyta tvarka tinkantys dalyvauti mokymuose.

- Kandidatų atranką į mokymus organizuoja Lietuvos kariuomenės Karo prievolės ir komplektavimo tarnyba (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų (JKVM) programa⁵

Mokomasis dalykas	Valandų skaičius		
	I mokymo metai	II mokymo metai	III mokymo metai
Taktika	65 (8*)	84 (8*)	54 (20*)
Ginklai ir šaudyba	28 (11*)	36 (12*)	6
Karo inžinerija	20 (7*)	25 (5*)	15
Ryšiai	14 (3*)	7 (5*)	
Karo topografija	24 (2*)	25 (1*)	6
ChBRB sauga	7 (2*)		4 (4*)
Karo teisė	11 (7*)	8 (16*)	

⁵ Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija [žiūrėta 2020-01-12]. Prieiga per internetą: <http://www.lka.lt/lt/titulinis.html>

Medicina	30	2 (2*)	
Fizinis rengimas	18 (2*)	12 (2*)	10
Logistika	4	6 (2*)	4 (8*)
Karinis administravimas	6	5 (6*)	
Lyderystė	8 (2*)	19 (4*)	64 (21*)
Karinio mokymo pagrindai			50 (4*)
Lauko pratybos	288	288	232

* Savarankiškas mokymasis

Aukštųjų mokyklų studentai kartą per savaitę mokosi karybos teorijos, kurią taip pat taiko ir lauko pratybose, kurios vyksta vidutiniškai dvi savaites vasaros atostogų metu. Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai – viena privalomosios pradinės karo tarnybos formų. Ją atliekantys 18–32 metų aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai, pagal tarpukario Lietuvos tradicijas vadinami *kariūnais aspirantais*, įgyja pagrindinį karinį parengimą, išmoksta veikti karinio vieneto sudėtyje ir jam vadovauti.

JKVM trukmė – 1301 val. (162 dienos). Kursai tęsiasi trejus metus. Jie suskirstyti etapais. Pirmaisiais mokymosi metais klausytojai įgyja bazinių karybos žinių ir įgūdžių, antraisiais – mokosi vadovauti pėstininkų skyriui, trečiaisiais – pėstininkų būriui. Kiekvienų metų pabaigoje organizuojama 14 parų lauko stovykla.

Pėstininkų būrio vado kursai organizuojami trijuose miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, karo medicinos gydytojo – Kaune, laivo kovinės dalies vado – Klaipėdoje.

2019 m. vasario mėn. Vilniuje (Lietuvos karo akademijoje) mokėsi 242, Klaipėdoje (Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione) – 68, Kaune (Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje) – 174 JKVM klausytojai. Vien Lietuvos karo akademijos JKVM 2015–2020 m. baigė 250 absolventų.

Lietuvos karo akademijoje 2019 m. liepos 19 d. aukštųjų mokyklų studentams, baigusiems JKVM, buvo suteiktas pirmasis karininko laipsnis. Daugiausia jų – 45 absolventai – mokėsi Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, 8 – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione, 30 – Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje ir 7 – Dr. Jono Basanaivičiaus karo medicinos tarnyboje.

2020 m. liepos 17 d. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Kaune vyko JKVM klausytojų pirmojo karininko laipsnio suteikimo ceremonija. Karininko priesaiką davė ir Lietuvos kariuomenės rezervo karininkų gretas papildė šeštoji po mokymų atnaujinimo JKVM laida. 28 absolventai mokymus baigė Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje, 46 – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje.

Iškilingame renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis, Lietuvos kariuomenės vadui atstovaujantis Gynybos štabo viršininkas generolas majoras Gintautas Zenkevičius, Karinių oro pajėgų vadas pulkininkas Dainius Guzas, Mokymo ir doktrinų valdybos vadas pulkininkas Mindaugas Steponavičius, Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos dalinių vadai, aukštųjų mokyklų atstovai, JKVM karių artimieji.

JKVM jaunuoliai dalyvauja paskaitose ir įgyja ryšių, topografijos, taktikos, medicinos, kitų reikalingų žinių. Taip pat ugdomos kursantų lyderio savybės, gebėjimas dirbti kolektyve. Galutinis kursų vertinimas susideda iš dviejų savaitių trukmės lauko taktinių pratybų, kai vertinami praktiniai profesiniai ir vadovavimo įgūdžiai. Sėkmingai baigusiems trejų metų kursą JKVM absolventams suteikiamas atsargos jaunesniojo karininko (leitenanto) laipsnis ir rezervo būrio vado kvalifikacija. Jie turi realias galimybes tarnauti Lietuvos kariuomenėje ir siekti karininko karjeros.

Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras. 1991 m. lapkričio 23 d. Krašto apsaugos departamento direktoriaus A. Butkevičiaus įsakymu Nemenčinėje įkurtas KAD Civilinės saugos tarnybos mokymo centras. *Pagrindinis jo uždavinys* – mokyti civilinės saugos specialistus.

1995 m. spalio 1 d. Centras tapo atskiru krašto apsaugos sistemos specialistų kvalifikacijos tobulinimo centru.

1998 m. vasario 2 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Centras pavadinamas Karių profesinio tobulinimo centru (KPTC). Jo funkcijos buvo rūpintis karininkų ir puskarininkių kvalifikacijos kėlimu. *Pagrindinis uždavinys* – mokyti civilinės saugos specialistus.

1998 m. vasario 9 d. Centrai suteikiamas žymaus Lietuvos pokario rezistentinės kovos vado gen. Adolfo Ramanausko vardas ir patvirtinamas jo, kaip karinės mokymo įstaigos, ženklas.

Danijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Švedijos, Vokietijos ir kitų Vakarų šalių vyriausybės, ginkluotosios pajėgos ir tarptautinės organizacijos padėjo aprūpinti KPTC mokymo bazę šiuolaikine kompiuterių technika ir mokymo priemonėmis, užsienio instruktoriai mokė ir konsultavo jo dėstytojus.

2003 m. gegužės 29 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Centro pavadinimas vėl keičiamas – pradedamas vadinti Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centru. Patvirtinamas naujas Centro ženklas. *Iš esmės keičiasi jo uždutys ir funkcijos.*

2007 m. sausio 16 d. Centrai įteikiama dalinio vėliava.

Atsižvelgiant į Lietuvos kariuomenės transformacijos plano gaires, Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centrai buvo keliami nauji reikalavimai:

„<...> *Reformuoti Kovinio rengimo centrą į Kolektyvinio (jungtinio) rengimo centrą. Šio centro uždavinys – vykdyti kariuomenės vienetų kovinio parengimo bei kovinės parengties vertinimą ir teikti pasiūlymus dėl kovinio rengimo tobulinimo.*

Tikslinga sujungti Kovinio rengimo centrą ir Kariuomenės centrinę poligoną į vieną struktūrinį padalinį ir šiuo metu Kovinio rengimo centre organizuojamų individualaus rengimo kursų vykdymą perduoti kitoms mokymo institucijoms – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijai ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokyklai. Šis struktūrinis padalinys turi sudaryti sąlygas vykdyti bataliono grupės dydžio vieneto jungtinius mokymus. Parengti kolektyvinio rengimo standartus <...>.” (Citata iš Lietuvos kariuomenės transformacijos plano gairių, 2008).

Kovinio rengimo centro funkcija – užtikrinti įtemptą, realistišką vienetų rengimo aplinką, pagrindinį dėmesį skiriant bataliono lygiui, siekiant ugdyti kompetentingus vadus ir karius, gebančius užtikrinti sėkmę šiuolaikiniame mūšio lauke, tinkamą operacinę aplinką, kurioje kariniai vienetai būtų rengiami pasiekti nustatytą kovinės parengties lygį ir gebėtų kovoti su lanksčiai maščiančiomis, įvairiapusėmis priešininkų pajėgomis.

Pagrindinis Kovinio rengimo centro *tikslas* – rengti karius pagal Lietuvos kariuomenės ir NATO keliamus reikalavimus. Čia nuolat rengiami įvairūs kvalifikacijos kėlimo kursai, konferencijos, seminarai ir kiti renginiai Lietuvos kariuomenės karininkams, puskarininkiams, seržantams, įgyvendinamos Baltijos regiono šalių karių mokymo programos. Klausytojai testuojami, gauna kursų baigimo pažymėjimus.

Kovinio rengimo centro pagrindiniai uždaviniai:

- sudaryti sąlygas Lietuvos kariuomenės vienetams vykdyti įvairių lygmenų štabų mokymus naudojant kompiuterinę operacijų imitavimo sistemą JCATS (angl. *Joint Conflict and Tactical Simulation*);
- pritaikyti ir naudoti universalią integruotą lazerinę mūšio sistemą (UILMS) ir mokomąją mūšio valdymo sistemą (I-HITS) taktinėse pratybose realioms mūšio sąlygoms imituoti;
- vesti trumpalaikius kovinio rengimo, taikos rėmimo operacijų, šaudymo vadovų, aplinkos apsaugos ir kitus kursus pagal Lietuvos kariuomenės poreikius;
- sudaryti operacinės aplinkos sąlygas pratybose dalyvaujantiems kariams.

Šio tikslo siekiama susitelkus į 10 esminių užduočių, išskaidytų į tris veiklos kryptis (angl. *Lines of Effort*): veiklos kryptys (LoE), esminės užduotys, galutinis rezultatas – įgyvendinimą.

Centre sudarytos sąlygos Lietuvos kariuomenės vienetams vykdyti įvairių lygmenų štabų mokymus naudojant kompiuterinę operacijų imitavimo sistemą JCA TS (*Joint Conflict and Tactical Simulation*). Čia sėkmingai organizuojami štabo karininkų ir specialistų trumpalaikiai kovinio rengimo ir pasirengimo taikos rėmimo operacijoms kursai, seminarai, pratybos, kiti šalies ir tarptautiniai mokymo renginiai, KAS karių ir civilių aplinkos apsaugos mokymai. Pažymėtina, kad Centras per visus veiklos metus nuveikė nemažai. Jis kūrėsi, tobulėjo, plėtojo mokymo bazę, infrastruktūrą. Nesvarbu, kad ne kartą keitėsi Centro užduotys ir prioritetai, dabar Lietuvos kariuomenėje veikia modernus, NATO standartus atitinkantis mo-

kymo centras, turintis puikias auditorijas, kompiuterinę taktikos imitavimo sistemą, valgyklą, viešbutį, sporto ir poilsio bazę.

Centras kovinio rengimo ir aplinkos apsaugos mokymo srityje vykdo ir įvairius tarptautinius projektus. Vyksta bendradarbiavimas su analogiškais kitų šalių mokymo centrais. Stengiamasi praktiniame darbe perimti jų patirtį. Palaikomi ryšiai su Danija, Estija, Latvija, Lenkija, Rumunija, Ukraina, Gruzija, Armėnija, Azerbaidžanu, Kazachstanu, Uzbekistanu ir kitomis šalimis.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras.

Sausumos pajėgų Mokymo centrą įkurti buvo numatyta Lietuvos kariuomenės transformacijos plano gairėse, patvirtintose 2007 m. lapkričio 23 d. krašto apsaugos ministro įsakymu.

2010 m. gruodžio 14 d., vadovaujantis Lietuvos kariuomenės vado 2010 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. V-82, buvo įkurtas Sausumos pajėgų vadovybės Sausumos pajėgų mokymo centras (toliau – SPV SPMC). 2011 m. liepos 1 d., vadovaujantis krašto apsaugos ministro 2011 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 714 (buvusio SPV MC pagrindu), įsteigtas *Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras*, tuo pačiu įsakymu patvirtinti jo nuostatai ir struktūra.

Oficiali Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro įsteigimo ir vardo suteikimo ceremonija įvyko 2011 m. rugpjūčio 10 d., minint Juozo Lukšos 90-ąsias gimimo metines.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras – atskiras Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų (karinis mokymo) vienetas, pavaldus Sausumos pajėgų vadui.

Mokymo centro *tikslas* – rengti Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgoms (prireikus ir kitoms kariuomenės pajėgų rūšims) reikalingus specialistus ir vadus.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro *uždaviniai* yra šie: 1. organizuoti ir vykdyti Sausumos pajėgų karių karinį mokymą, karinių vienetų taktinį kovinį rengimą; 2. užtikrinti karinę ekspertizę manevro, karo inžinerijos, žvalgybos ir paramos ugnimi srityse.

Mokymo centras atlieka šias *funkcijas*:

1. planuoja, organizuoja ir vykdo Sausumos pajėgų (prireikus ir kitų kariuomenės pajėgų rūšių) karinį mokymą pagal patvirtintas programas;
2. planuoja, organizuoja ir vykdo SP (prireikus ir kitų kariuomenės pajėgų rūšių) vadų karinį mokymą (taktinį rengimą);
3. planuoja, organizuoja ir vykdo Sausumos pajėgų (prireikus ir kitų kariuomenės pajėgų rūšių) padalinių (iki būrio dydžio) taktinį kovinį rengimą;
4. planuoja ir organizuoja Mokymo centro vykdomo karinio rengimo logistinį aprūpinimą;
5. teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja ir atlieka Mokymo centro kursų klausytojų vertinimą, išduoda jų įvertinimą atitinkančius pažymėjimus;
6. bendradarbiauja su Lietuvos ir kitų šalių mokymo įstaigomis ir kariniais

vienetais;

7. administruoja Mokymo centro personalą ir kursų klausytojus;

8. tobulina ir rengia Mokymo centro organizuojamų kursų programas, mokomąją ir metodinę medžiagą;

9. apibendrina įgytą patirtį, analizuoja ją ir pagal savo funkcines sritis diegia naujoves karinio rengimo srityje.

10. Mokymo centras gali vykdyti ir kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas, susijusias su jo veikla.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų mokymo centre organizuojami 69 skirtingi kursai daugiausia skirti Sausumos pajėgų kariams, tačiau, esant poreikiui, jie atviri ir kitų Lietuvos kariuomenės pajėgų kariams.

Mokymo centro kursų (jo padalinių) *tikslas* – rengti Sausumos pajėgoms (prireikus ir kitoms kariuomenės pajėgų rūšims) reikalingus specialistus ir vadus vadovaujantis Mokymo centro kursų planu.

Kursai, skirti būsimiems štabų inžinerijos karininkams, jų asistentams ar kovinės inžinerinės paramos vienetų vadams, planuojantiems inžinerinę taktiką, organizuojantiems ir taikantiems praktikoje, suskirstyti į 4 mokomąsias dalis (inžinerinė doktrina, gynybinių operacijų inžinerinės paramos planavimas, puolamųjų operacijų inžinerinės paramos planavimas ir stabilumo operacijų inžinerinės paramos planavimas).

Mokymo centre karo inžinerijos kursų ekspertai ir instruktoriai nuolat analizuoja naujausią gautą informaciją, NATO ir Lietuvos kariuomenės standartus, kitą NATO partnerių mokomąją ir techninę medžiagą ir ją per pratybas perteikia į kursus atvykusiems klausytojams.

Dr. Jono Basanavičius karo medicinos tarnybos mokymo centras. 1991 m. vasario 22 d. atkurta Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnyba Kaune plėtė savo veiklą užtikrindama karių asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą bei medicininę ekspertizę, nacionalinių sveikatos priežiūros programų įgyvendinimą, pajėgų ir jų padalinių karinių ir kitų operacijų medicininę paramą pagal NATO standartus Lietuvoje ir už jos ribų, organizuodama karo medikų mokymą ir kvalifikacijos kėlimą, steigdama bendrus su civilinėmis sveikatos priežiūros įstaigomis pirminės sveikatos priežiūros centrus.

1999 m. vasario 11 d. buvo **įsteigtas Lietuvos karo medicinos tarnybos Karo medicinos mokymo centras**. 2008 m. lapkričio 12 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Karo medicinos tarnybai suteiktas Dr. Jono Basanavičiaus vardas.

Nuo pirmųjų atkūrimo dienų Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba aktyviai bendradarbiauja su Čekijos, Danijos, Estijos, Vokietijos, Latvijos, Olandijos, Norvegijos, Švedijos, JAV ir kitų šalių karo medikais.

Užsienio valstybės teikia Karo medicinos tarnybai įvairių sričių materialinę ir intelektualią pagalbą rengiant ir mokant karo medicinos personalą, aprūpinant ją vaistais, medicinos įranga ir inventoriumi, tobulinat Karo medicinos tarnybą ir jos vienetų struktūrą, atitinkančią NATO reikalavimus, apmokant medicinines pa-

ramos vienetus atlikti standartines procedūras, teikti pagalbą ekstremalių situacijų atvejais.

2012 m. buvo vykdoma Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos reforma, kurios tikslas – perorientuoti karo medicinos tarnybos veiklą, stiprinant karinės medicininės paramos vienetus, kurie yra neatsiejama šalies gynybinių pajėgumų dalis. Kartu siekiama atsisakyti didžiosios dalies iki šiol Karo medicinos tarnybos teiktų pirminės sveikatos priežiūros paslaugų, perduodant šias funkcijas civilinėms sveikatos priežiūros įstaigoms (*Krašto apsauga*, 2012, Nr. 12: 20).

Karo medicinos mokymo centras rengia karo medicinos gydytojus, karo medicinos gydytojo padėjėjus, paramedikus, medicinos instruktorius Lietuvos kariuomenei ir rezervui, kelia jų kvalifikaciją karo medicinos srityje, planuoja, organizuoja ir kontroliuoja medicininės paramos pagrindų įgyvendinimą – privalomąjį karių pirmosios pagalbos mokymą ir pėstininkų gelbėtojų rengimą krašto apsaugos sistemai.

Šis centras – Baltijos regiono karo medicinos mokymo lyderis, puikiai vertinamas galias karo medicinos tradicijas turinčių šalių (Danijos, JAV ir kitų). Karo medikai užtikrina kariuomenės padalinių medicininę paramą ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų (tarptautinėse operacijose), padeda valstybės ir savivaldybių institucijoms ekstremalių situacijų atvejais.

Karo medicinos mokymo centre organizuojami šie kursai:

- Karo medicinos gydytojo ir karo medicinos gydytojo padėjėjo kursas;
- Rezervo karo medicinos gydytojo ir karo medicinos gydytojo padėjėjo kursas;
- Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai pagal karo medicinos gydytojo rengimo programą;
- Karo medikų, atsakingų už visuomenės sveikatos saugą ir priežiūrą, kursas;
- Paramediko kursas;
- Paramediko žinių atnaujinimo kursas;
- Paramediko karinės dalies kursas;
- Medicinos instruktoriaus kursas;
- Pažangios medicinos pagalbos sužeistiesiems karinėje aplinkoje kursas (angl. *Battlefield Advanced Trauma Life Support course – BATLS*);
- tarptautinis Ikistacionarinės medicinos pagalbos karinėje aplinkoje kursas (angl. *Prehospital Combat Casualty Care course – PCCCC*);
- tarptautinis Bazinis štabo medicinos karininko kursas (angl. *Basic Staff Medical Officer course – BSMOC*);
- tarptautinis Bazinis ChBRB medicinos kursas (angl. *Basic CBRN Medicine course – BCBRN MED*);
- tarptautinis Medicinos pagalbos organizavimo didelio masto nelaimingų atsitikimų metu karinėje aplinkoje kursas (angl. *Military Major Incident Medical Management and Support course – MIL MIMMS*).

Karo medicinos mokymo centras rengia Karių privalomojo pirmosios pagalbos mokymo ir Pėstininkų gelbėtojų rengimo kursų dokumentus, būtinus mokymo proceso organizavimui, kursų įteisinimui, ir šiuos kursus kontroliuoja.

Karo medicinos mokymo centras organizuoja, vykdo ir kontroliuoja Medicininių individualių užduočių pratybas karo medicinos personalui, organizuoja ir vykdo individualaus medicininio rengimo prieš misijas pratybas į tarptautines operacijas vykstančiam medicinos personalui, organizuoja ir kontroliuoja karo medicinos personalo stažuotes nacionalinės sveikatos sistemos sveikatos priežiūros įstaigose.

Nuo 2012 m. rudens Krašto apsaugos ministerija atnaujino jaunesniųjų karininkų vadų mokymus (JKVM) aukštųjų mokyklų studentams.

JKVM *tikslas* – parengti aukštųjų universitetinių medicinos mokyklų studentus ir absolventus vykdyti karo medicinos gydytojo (medicininės paramos vieneto vado) pareigas, kariuomenę papildyti reikalingais specialistais.

JKVM pagal karo medicinos gydytojo rengimo programą organizuoja Karo medicinos tarnyba. Pirmaisiais mokymų metais mokoma vadovaujantis Lietuvos kariuomenės vado patvirtinta JKVM mokymo programa, antraisiais ir trečiaisiais mokymų metais – Lietuvos kariuomenės vado patvirtinta JKVM programa pagal karo medicinos gydytojo rengimo programą.

JKVM gali dalyvauti aukštųjų universitetinių medicinos mokyklų, medicinos fakultetų pagal medicinos programą ir odontologijos fakultetų studentai ir absolventai, pareiškę norą raštu ir teisės aktų nustatyta tvarka tinkantys dalyvauti mokymuose.

Kandidatų atranką į JKVM organizuoja Krašto apsaugos savanorių pajėgos. Šių mokymų trukmė – 160 dienų.

JKVM laikomi sėkmingai baigtais, jeigu visi galutiniai mokomųjų dalykų žinių įvertinimai yra teigiami. Sėkmingai baigusiam JKVM pagal karo medicinos gydytojo rengimo programą klausytojui įteikiamas mokymų baigimo pažymėjimas, suteikiama karo medicinos gydytojo, medicinos būrio vado kvalifikacija, atsargos jaunesniojo karininko laipsnis ir jis priskiriamas parengtajam kariuomenės personalo rezervui.

Karo medicinos mokymo centras bendradarbiauja su kitomis šalies ir užsienio karo medicinos personalo rengimo bei sveikatos priežiūros institucijomis. Ypač glaudžius ryšius palaiko su Estijos, Švedijos, Jungtinės Karalystės ir JAV karo medicinos mokymo centrais. Planuojama glaudžiau bendradarbiauti su Suomija, Vokietija ir Lenkija. Tai leidžia mokyti karo medicinos personalą ir kitus karius teikti pagalbą sužeistiesiems pačiais moderniausiais ir efektyviausiais būdais, naudojant šiuolaikines priemones. *Karo medicinos mokymo centras* rengia tarptautinius štabo medicinos karininkų kursus ir taip ne tik gerina karo medikų sąveiką su kitų NATO šalių kolegomis, bet ir dalyvauja programoje „*Partnerystė taikos labui*“, kviečia šioje programoje dalyvaujančių šalių karius į Medicinos centro organizuojamus kursus.

Lietuvos kariuomenės karininkai taip pat sėkmingai kėlė kvalifikaciją įvairiose kariuomenės padalinių organizuojamose ir tarptautinėse pratybose ir dalyvaujant kituose kariniuose renginiuose.

Krašto apsaugos sistemos stiprinimu, visuomenės rengimu gynybai, karininkų profesiniu rengimu, jų kvalifikacijos kėlimu taip pat rūpinasi Lietuvos nevyriausybinės organizacijos: Atlanto sutarties Lietuvos bendrija, Atsargos karininkų sąjunga, Karių veteranų asociacija, Lietuvos atsargos karininkų sąjunga, Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų sąjunga, Lietuvos karėvių invalidų sąjungos vaikų labdaros ir paramos fondas „Gėrio spindulėlis“, Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės asociacija, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjunga, Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacija (LKRKA), Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga, Lietuvos 1941 metų birželio 22–28 dienų sukilėlių sąjunga, Lietuvos karių ir veteranų asociacija, Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos skautija, Lietuvos šaulių studentų korporacija „Saja“, Nacionalinė gynybos pramonės asociacija, karininkų ramovės, karinė žiniasklaida ir kt.

Lietuvos kariuomenės karininkų studijos užsienyje. Tik ką atkūrus Lietuvos kariuomenę buvo susirūpinta jos karininkų mokymu užsienyje ir kvalifikacijos tobulinimu. 1992 m. pirmieji Lietuvos karininkai išvyko į ilgalaikius karinius kursus Vakarų valstybėse.

1993 m. JAV inicijavo *karinio bendradarbiavimo ir paramos programą* – ji tapo kertiniu Lietuvos ir kitų Baltijos šalių kariuomenių plėtros, tobulėjimo bei laipsniško įsiliejimo į karines Europos ir transatlantines struktūras projektu. JAV *Pensilvanijos nacionalinė gvardija* (1993 m.) žengė pirmuosius žingsnius įgyvendindama paramos Lietuvai, Latvijai ir Estijai projektą – taip buvo pradėtos dvišalio bendradarbiavimo programos „*Lietuva ir Pensilvanijos valstija*“, „*Latvija ir Mičigano valstija*“ ir „*Estija ir Merilando valstija*“. Tai buvo itin svarbus saugumo Šiaurės ir Rytų Europoje aspektas, atsižvelgiant į to laiko geopolitines aplinkybes ir nestabilumą Rusijoje, subyrėjus Sovietų Sąjungai. Šios 1993 m. Lietuvoje bei gretimose šalyse prasidėjusios programos tapo tvirtu impulsu tolesniam kariniam JAV ir Europos bendradarbiavimui plėtoti.

Lietuvos krašto apsaugos sistemos karininkai studijavo ir nuolat kėlė kvalifikaciją JAV karinių oro pajėgų, Pakrančių apsaugos, Karinio jūrų laivyno akademijose, Kariuomenės oro gynybos artilerijos mokykloje, Karinių jūrų pajėgų koledže, *Fort Lee* bazėje (*Virdžinijos valstija*), Sausumos pajėgų karo koledže, Kariuomenės manevrinio palaikymo centre, NATO oro pajėgų vadavietėje Ramšteine Vokietijoje, NATO mokykloje Oberamergau (Bavarijos žemė, Vokietija), NATO Gynybos koledže Romoje, NATO Civilių ir kariškių bendradarbiavimo tobulinimo centre, Jungtiniame oro operacijų centre Vedeme (Vokietija), Podžo Renatiko aviacijos bazėje Italijoje ir kt.

Lietuva turiningai bendradarbiauja su Vokietijos Bundesvero generalinio štabo vadų akademija, kuri vaidina labai svarbų vaidmenį rengiant aukšto rango

Lietuvos karininkus. Generalinio štabo akademiją sudaro mokymo, kursų ir aprūpinimo vienetai. Užsieniečiams čia įrengti du skyriai – vienas priklauso NATO šalių atstovams, kitas – šiam Aljansui nepriklausančių šalių atstovams.

Iki 2005 m. Lietuvos karininkai buvo rengiami LGAI (vok. *Lehrgang Generalstabs-/Admiralstabsdienst mit internationaler Beteiligung*) ir EURO kursuose. Lietuva dalyvauja LGAI kurse nuo 1993 m. ir EURO kurse nuo 1997 m. LGAI kurso *tikslas* – parengti užsienio šalių karininkus tarnauti įvairaus lygmens štabuose. Nuo 2005 m. Lietuvos karininkai dalyvauja dvejų metų nacionaliniuose generalinio štabo/admiraliteto kursuose LGAN (vok. *Nationaler Lehrgang Generalstabs/Admiralstabsdienst*), kurie skirti tik NATO ir ES šalims.

Ne vienus metus palaikomi draugiški ryšiai su Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Austrijos, Danijos, Skandinavijos šalių, Čekijos, Slovėnijos, Lenkijos, Estijos ir Latvijos karo mokyklomis.

Vakarų karo mokyklos rengia kvalifikuotus kuopos, bataliono, štabo vado lygmens karininkus, jie vėliau dar adaptuojasi, gauna pritaikytą Baltijos gynybos sistemai išsilavinimą Baltijos gynybos koledže (*Baltic Defence College – BALTDEFCOL*) Tartu (Estijoje).

Įkurti Baltijos gynybos koledžą buvo nuspręsta 1998 m. birželio 12 d. Briuselyje Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybėms pasirašius *steigimo sutartį*. Baltijos gynybos koledžas yra bendra Lietuvos, Latvijos ir Estijos operacinio ir strateginio lygmens karininkų rengimo bei civilių tarnautojų mokymo įstaiga, įsteigta padedant NATO sąjungininkams. Šio projekto autorius – buvęs Danijos gynybos atašė Lietuvai, Latvijai ir Estijai brigados generolas M. H. Klemesenas (*M. H. Clemmesen*).

Koledžo inauguracija įvyko 1999 m. vasario 25 d. Pirmieji 32 studentai iš aštuonių šalių aukštesniųjų štabo karininkų kurso studijas pradėjo 1999 m. rugpjūčio 16 d. 2000 m. birželio 22 d. pirmajai klausytojų laidai buvo įteikti baigimo diplomai, tarp jų ir 8 Lietuvos karininkams.

Šis koledžas vertinamas daugelyje NATO šalių, todėl ten tobulintis siunčiami ne tik Baltijos šalių, bet ir kitų valstybių karininkai. Lietuva taip pat finansuoja Ukrainos, Gruzijos ir Moldovos studentų mokymąsi koledže.

BALTDEFCOL mokymo turinys pritaikytas prie Baltijos regiono geopolitinių ypatumų, turimų karinių pajėgų pobūdžio. Mokymo procese stengiamasi kuo daugiau taikyti NATO procedūras ir standartus. Tai skatina Baltijos valstybių kariuomenių sąveikumą su NATO.

Baltijos gynybos koledžas vykdo penkis mėnesius trunkantį *Aukštesniųjų vadų kursą*, kurio *tikslas* – parengti karininkus ir civilius tarnautojus vadovauti, inicijuoti ir įgyvendinti strateginio lygmens reformas savo šalyse, gebėti tinkamai reaguoti į besikeičiančią saugumo situaciją. Per *Jungtinio vadovavimo ir štabo karininkų kursą*, trunkantį 11 mėnesių, siekiama parengti karininkus vadovaujamos pareigos taktiniu lygmeniu bei darbui jungtiniuose štabuose. *Civilių tarnautojų kursas* trunka 3 mėnesius, jo *tikslas* – suteikti civiliams tarnautojams žinių ir

įgūdžių, reikalingų įgyvendinant ir tobulinant nacionalinę saugumo ir gynybos politiką. *Vyresniųjų vadovų kursas* suteikia galimybę generolo lygio karininkams ir jiems prilygintiems civiliams tarnautojams gauti žinių ir įgūdžių, reikalingų vykdamant aukščiausios atsakomybės reikalaujančias nacionalines ir tarptautines užduotis. Nuo 2019 m. taip pat pradedamas organizuoti *Vyriausiųjų puskarininkių kursas*.

2000–2020 m. koledžą yra baigę 1582 vyresnieji karininkai ir aukštesniojo lygmens civiliai pareigūnai iš daugiau nei 40 šalių, iš 384 Lietuvos jungtinio vadovavimo ir štabo karininkų kursą baigė 241, aukštesniųjų štabo karininkų kursą – 55. 2019 m. studijas sėkmingai baigė vienas Gruzijos (*Sakartvelo*) ir du Ukrainos karininkai, kurių studijas koledže finansavo Lietuva. Didžioji dalis Lietuvos karinių dalinių vadų yra baigę įvairius Baltijos gynybos koledžo kursus.

Išvados

1. 1990 m. kovo 11 d. paskelbus nepriklausomybę, reikėjo ne tik organizuoti krašto apsaugą, bet ir atgaivinti sovietinės okupacijos metais sužlugdytą Lietuvos karininkų rengimą. Gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Krašto apsaugos departamento įsteigtuose Karininkų kursuose Kaune buvo perkvalifikuojami praporščikai, jaunesnieji atsargos ir kiti buvę sovietinės kariuomenės karininkai.

2. Tačiau tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos kėlimui šių kursų nepakako – trūko išsilavinusių, gerai parengtų karininkų – reikėjo nuolat veikiančios karininkų rengimo institucijos. Imta galvoti apie Karo mokyklos atkūrimą. Lietuvos krašto apsaugos ministerijos 1992 m. vasario 25 d. įsakymu „Dėl Lietuvos aukštosios karo mokyklos įkūrimo“ nuspręsta įsteigti aukštąją karo mokyklą.

3. Per nepriklausomybės laikotarpį buvo sukurta tobula ir efektyviai funkcionuojanti Lietuvos kariuomenės karininkų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo sistema. Svarbiausią vaidmenį rengiant karininkus ir keliant jų kvalifikaciją atliko Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, taip pat Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras, Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras, Dr. Jono Basanavičius karo medicinos tarnybos mokymo centras ir kiti daliniai, kurie rūpinasi karininkų kvalifikacija.

4. Lietuvos karininkai sėkmingai mokosi ir tobulinasi užsienio šalių karinėse mokymo institucijose. Svarbų vaidmenį rengiant ir tobulinant Lietuvos karininkus ir civilius tarnautojus atlieka Baltijos gynybos koledžas, kiti įvairūs karo ir gynybos koledžai, vadų ir generalinio štabo karininkų kursai ir kt.

5. Tolesniam karininkų rengimui ir jų kvalifikacijos kėlimui buvo įsteigti įvairūs specializuoti ilgalaikiai ir trumpalaikiai, nuolatiniai ir laikini kursai. Sėkmingai ir produktyviai veikia Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai (JKVM). Tokie kursai aukštųjų mokyklų studentams buvo rengiami Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione Klaipėdoje, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje Vilniuje ir Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių

mokykloje Kaune.

6. Lietuvos kariuomenės karininkai taip pat sėkmingai kėlė kvalifikaciją įvairiose kariuomenės padalinių organizuojamose ir tarptautinėse pratybose ir dalyvaudami kituose kariniuose renginiuose.

7. Krašto apsaugos sistemos stiprinimu, visuomenės parengimu gynybai, karininkų rengimu, jų kvalifikacijos kėlimu taip pat rūpinasi ir Lietuvos nevyriausybinių organizacijų, karininkų ramovės, karinė žiniasklaida ir kt. Ši sistema užtikrina visų lygių karininkų rengimą, formuoja visapusiškai išsilavinusių karininkų korpusą.

Literatūra

Andriškevičius J., „Nuo Krašto apsaugos mokyklos iki Karo akademijos (1992–1994 m.)“, Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2019, p. 21–22.

Balaišis A., „Karininkų rengimas Lietuvoje“, *Karys*, 1996, Nr. 1, p. 23.

Baltic Defence College, [žiūrėta 2020-02-21]. Prieiga per internetą <https://www.baltdefcol.org/?id=45>

Budrys K., „Į mūsų pakilo kariūnai“, *Karys*, 1994, Nr. 7, p. 32.

Budrys K., „1994-ųjų leitenantai“, *Karys*, 1994, Nr. 9, p. 2.

Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo, Vilnius, 2017-01-17, Nr. XIII-202, TAR, 2017 m. sausio 25 d., Nr. 1424.

„Didžiukitės savo profesija ir pšaukimu“, *Kariūnas*, 2007, Nr. 4 (95), p. 32.

Diržinauskis R., „Tai buvo garbės reikalas“, *Kariūnas*, 2012, Nr. 2 (113), p. 39–40.

„Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba“, https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/logistikos_valdyba/padaliniai_559/dr_jono_basanaviciaus_karo_medicinos_tarnyba.html.

Estijos Respublikos Vyriausybės, Latvijos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutartis „Dėl Baltijos gynybos koledžo“, Briuselis, 1998 m. birželio 12 d., *Valstybės žinios*, 1999-04-21, Nr. 35-1026.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, <http://www.lka.lt/lt/titulinis.html>

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos statutas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugpjūčio 10 d. nutarimu Nr. 896. *Valstybės žinios*, 1999-08-13, Nr. 69-2196.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos statutas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugpjūčio 10 d. nutarimu Nr. 896. *Valstybės žinios*, 1999-08-13, Nr. 69-2196. Suvestinė redakcija nuo 2018-04-14, [žiūrėta 2019-11-12]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=5704&p_tr2=2.

„Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras“, [žiūrėta 2019-

11-20]. Prieiga per internetą: https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/mokymo_ir_doktrinu_valdyba/lk_mokymo_ir_doktrinu_valdyba_sudaro_sie_karinio_mokymo_vienetai/generolo_adolfo_ramanausko_kovinio_rengimo_centras/tarptautinis_bendradarbiavimas.html

Grigas R., „Tautos savignyna“, *Karys*, 1993, Nr. 4, p. 8.

Jankauskas P., „Mokosi būsimieji vadai“, *Karys*, 1994, Nr. 7, p. 31.

Jankūnas A., „Apie teises gali kalbėti tie, kurie atliko pareigą valstybei“, *Kariūnas*, 2012, Nr. 2 (113), p. 41–45.

„Jokių kliūčių bendradarbiauti nėra“, *Karys*, 1994, Nr. 1, p. 1.

„Karo mokykla laukia naujų kariūnų“, *Krašto apsauga*. Krašto apsaugos ministerijos savaitraštis, 1993 m. balandžio 8 d., Nr. 13–14 (91–92), p. 7.

Klenauskienė I., Varanavičius D., „Lietuvos kariuomenės mokykla – 25 metai intensyvaus darbo“, *Karys*, 2015, Nr. 12 (2040), p. 10–11.

Krašto apsaugos ministro įsakymas „Dėl Lietuvos aukštosios karo mokyklos įkūrimo“, Nr. 112, 1992-02-25, *Krašto apsaugos ministro įsakymai*, Nr. 222–355, 1992 Nr. 01–479, ats. red. ir sudarytojas G. Surgailis, t. 1, Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2004, p. 175.

Krašto apsaugos ministro įsakymas „Dėl Krašto apsaugos mokyklos įsteigimo“ Nr. 507, 1992-07-13, *Krašto apsaugos ministro įsakymai*, 1992 Nr. 480–749, ats. red. ir sudar. G. Surgailis, t. 2, Vilnius: Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2006, p. 24–25.

„Kviečiu Lietuvos žmones santarvei ir darbui!“. Mintys iš Lietuvos Respublikos Prezidento Algirdo Brazausko kalbos, pasakytos Seime 1993 m. vasario 25 d., *Karys*, 1993, Nr. 4, p. 2–3.

Kulys Z., „Lietuvos karo akademija“, *Krašto apsauga*. Proginis Krašto apsaugos ministerijos laikraštis, 1995 m. balandžio 25 d., Nr. 1 (129), p. 13.

Lietuvos Respublikos Seimas: <https://www.lrs.lt/> Lietuvos Respublikos Prezidentas: <https://www.lrp.lt/lt>

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, https://kam.lt/lt/titulinis_1220.html

Lietuvos kariuomenė: https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/kariuomene_nuo_aiki_z.html

„Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas“. Vilnius, 1996-12-19. Nr. VIII-49, *Valstybės žinios*, 1997 m. sausio 8 d., Nr. 2–16, Galiojanti suvestinė redakcija: 2020-01-01 - 2020-06-30 [žiūrėta 2020-02-12]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A0BAB27D768C/asr>

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, Vilnius, 2002 -05-28, Nr. IX-907, *Valstybės žinios*, 2002 m. birželio 7 d., Nr. 56-2233.

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ priedo pakeitimo, 2005-01-20, Nr. X-91, *Valstybės žinios*, 2005 m. vasario 1 d., Nr. 15-473.

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo, Vilnius, 2012-06-26, Nr. XI-2131, *Valstybės žinios*, 2012 m. birželio 30 d., Nr. 76-3945.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, „Dėl Krašto apsaugos departamento karininkų kursų organizacinių klausimų“ Vilnius, 1990 m. gruodžio 20 d., Nr. 384, *Valstybės žinios*, 1991-01-10, Nr. 1-18.

„Lietuvos Respublikos karinė strategija“. Patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2016 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. V-252. [žiūrėta 2019-11-12]. Prieiga per internetą: http://kam.lt/lt/gynybos_politika_490/aktualus_dokumentai_492/strateginiai_dokumentai_494.html

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Krašto apsaugos akademijos steigimo“, Vilnius, 1992 m. birželio 16 d., Nr. 460, *Lietuvos aidas*, 1992 m. birželio 17 d, Nr. 117-0.

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos karo akademijos įsteigimo“, Vilnius, 1994-01-18, Nr. I-371, *Valstybės žinios*, 1994 m. sausio 26 d., Nr. 7-10.

Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos karo akademijos statuto“, Vilnius, 1994-05-26, Nr. I-479, *Valstybės žinios*, 1994 m. birželio 8 d., Nr. 43-783.

Lietuvos Respublikos ministro pirmininko potvarkis „Dėl pirmojo karininko laipsnio suteikimo“, Vilnius, 1994 m. rugpjūčio 2 d., Nr. 455P [žiūrėta 2019-11-29]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.633BE4C3E39B>

Lietuvos Respublikos Seimo Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas, 1996 m. gruodžio 19 d. Nr. VIII-49, Vilnius, *Valstybės žinios*, 1997-01-08, Nr. 2-16.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas, Vilnius, 1998 m. gegužės 5 d., Nr. VIII-724, *Valstybės žinios*, 1998-05-27, Nr. 49-1326.

Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymas, Vilnius, 1996, m. spalio 22 d., Nr. I-1593, *Valstybės žinios*, 1996-11-06, Nr. 106-2427. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2019-01-01) [žiūrėta 2019-11-20]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E9CE9C91C255/asr>

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas, Vilnius, 1998 m. gegužės 5 d., Nr. VIII-723, *Valstybės žinios*, 1998-05-27, Nr. 49-1325. Suvestinė redakcija nuo 2019-09-01 iki 2019-12-31 [žiūrėta 2019-11-20]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.15C705E93776/asr>

Lietuvos Respublikos Prezidento Algirdo Brazausko pareiškimas „Dėl Lietuvos narystės NATO“, Vilnius, 1994-01-04, *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo dokumentų rinkinys*, Vilnius: Valstybinis leidybos centras, t. 3(9), 1994, p. 549-550.

Starinskas K., „Dėl vietos po NATO skėčiu“, *Karys*, 1994, Nr. 2, p. 3-4.

„Steigiamasis karininkų susirinkimas.1993 m. balandžio 2 d.“, *Krašto apsauga*. Krašto apsaugos ministerijos savaitraštis, 1993 m. balandžio 8 d., Nr. 13–14 (91–92), p. 1, 4–5.

„Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras (SP JLMC)“ [žiūrėta 2019-11-20]. Prieiga per internetą: https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/sausumos_pajegos/padaliniai/spjlmc.html

Stonys V., „Kad kariuomenė būtų matoma ir gerbiama. Lietuvos karininkų susirinkimas“, *Karys*, 1994, Nr. 9, p. 4–5.

Surgailis G., „Antrojo gimtadienio proga“, *Karys*, 1992, Nr. 4, p. 4.

Surgailis G., „Lietuvos karo akademija per 10 metų“, *Krašto apsauga*, 2002-06-07 – 06-13, Nr. 12 (15), p. 3.

Šarkus T., „Su pirmaisiais mokslo metais, kariūnai! Atidaryta Karo mokykla Vilniuje“, *Karys*, 1992, Nr. 9, p. 6.

Šarkus T., „Sunkus kelias į karininko profesiją. Pokalbis su Karo mokyklos dėstytojais“, *Karys*, 1993, Nr. 3, p. 8–9.

Vaitkaitis A., „Karininkų rengimas atkūrus Lietuvos nepriklausomybę (1990–1992 metai)“, *Karys*, 2012, Nr. 5 (1998), p. 10–12.

„Vėl kviečia Karo mokykla“, *Karys*, 1992, Nr. 6, p. 3.

Vizbaras B., „Puskarininkų mokykla“, *Krašto apsauga*. Proginis Krašto apsaugos ministerijos laikraštis, 1995 m. balandžio 25 d., Nr. 1 (129), p. 13.

Voveris V., „Kariūnai“, *Krašto apsauga*. Krašto apsaugos ministerijos savaitraštis, 1993 m. balandžio 23, Nr. 15–18 (93–96), p. 3.

LITHUANIAN MILITARY OFFICERS' TRAINING IN THE PERIOD OF 1990-2020

Assoc. Prof. Dr. Feliksas Žigaras

Summary

During the Independence period, a perfect and effectively functioning Lithuanian military officers' training system was developed. The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, General Adolfas Ramanauskas Warfare Training Centre, Juozas Lukša Land Forces Training Center, MD Jonas Basanavičius Military Medical Service, Lithuanian Navy Training Center in Klaipėda and other units of the Lithuanian Armed Forces have been playing the biggest role in military officers' training and training system development.

Lithuanian military officers successfully study and train at foreign military education institutions. The Baltic Defence College and other military and defence colleges, courses for commanders and general staff officers assume a great role in training Lithuanian military and civil officers.

Various long-term and short-term, continuous and temporary courses were established for further military officers' training. The courses for younger military commanders are successful and productive. Such courses for higher school students have been organized at the Lithuanian Grand Duke Butigeidis Dragoon Battalion in Klaipėda, The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania in Vilnius and Division General Stasys Raštikis Lithuanian Armed Forces School in Kaunas.

The Lithuanian Union of Reserve Officers, officers' clubs, military press and others also participate in the training process. The system ensures military officer training of all levels and forms comprehensively educated military corps.

AUTORIAUS LYDRAŠTIS

Autoriaus vardas, pavardė: Feliksas Žigaras

Mokslo laipsnis ir vardas: docentas, daktaras

Darbo vieta ir pareigos

Autoriaus mokslinių interesų sritys: Lietuvos tarptautinis bendradarbiavimas; Lietuvos, Latvijos ir Estijos santykiai; pilietinio ugdymo raida, patirtis, Lietuvos kariuomenės problemos, jų sprendimo būdai; Lietuvos kariuomenės karininkų rengimas (1919–1940 m.); Lietuvos kariuomenės karininkų rengimas (1990–2020 m.)

Telefonas ir el. pašto adresas: +370 612 84 775;

feliksas.zigaras@yahoo.com

AUTHOR'S COVER LETTER

Author's name and surname: Feliksas Žigaras Academic degree and name: Associate Professor, Doctor

Author's research interests: international cooperation of Lithuania, relationship among Lithuania, Latvia and Estonia, development of civic education, experience and problems of the Lithuanian Armed Forces and their solutions, Lithuanian officer training in the period of 1919–1940, Lithuanian officer training system and its development in the period of 1990–2020

Telephone and e-mail address: +370 612 84 775;

feliksas.zigaras@yahoo.com